

DUNAÚJVÁROS TÖRTÉNETE

Dunaújváros térsége, természet-földrajzi viszonyai minden korban kedvező lehetőséget nyújtottak az emberi megtelepedésre: már az őskorban is lakott volt ez a terület. Az első jelentős település, amely mintegy hét évszázadon át virágzott, a bronzkorban alakult ki. Hatalmas tárgyi leletanyag maradt fenn a római korból is, amelyek arról árulkodnak, hogy az itt kiépült Intercisa nevű római katonai tábor a hozzá kapcsolódó polgárvárossal jelentős szerepet játszott a Római Birodalom keleti határának, a limesnek a barbár támadások elleni védelmében.

A honfoglaló magyarok a X. század elején telepedtek meg a térségben. A későbbi korból származó ásatások tárták fel a Dunaújváros elődjének tekinthető, már az Árpád-korban is létező, maig fennálló Pentelét, amely egy középkori görög szentről, Szt. Pantaleonról kapta a nevét.

A falu 1541-től 1688-ig volt török uralom alatt, a 15 éves háború alatt pedig a lakosság teljesen kipusztult. A betelepítések során – több Duna menti településhez hasonlóan – a magyar lakosságot rácok váltották fel. Amikor pedig a Duna menti községek jobbágysági megtagadták a labancoknak a szolgálatot, Pentele is német megszállás alá került és újból elnéptelenedett.

A pentelei rác lakosság részt vett a Rákóczi-szabadságharcban, amelynek leverése után a falu újra kiürült volna, ha nem hoznak magyar telepeseket a községbe. Ezt követően azonban a település fejlődésnek indult. Az 1831-es kolerajárvány után a jobbágyság helyzetének romlása ugyan lázadáshoz vezetett – ennek vezetője Szórád Márton csizmadiamester volt –, ám közben 1830-ban a község jogot szerez évente négy országos és hetente két hetivásár tartására. Megyei vizsgálat után az uralkodó, V. Ferdinánd, 1833-ban (ismét) mezővárosi rangot ad Pentelének.

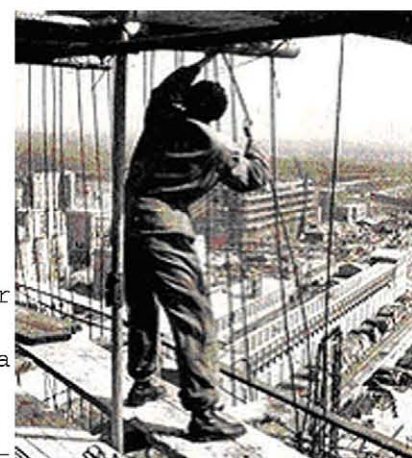
Az 1848-49-es szabadságharc idején a város népe Kossuth zászlaja alatt harcolt: a szabadságharc idején a nemzetőrök és a népfelkelők felügyelték a dunai átkelőt és a Buda-Eszék út pentelei szakaszát. A szabadságharc bukása után a lakosság nagy része mezőgazdasági bérmunkás sorba kényszerült.

A kiegyezést követő közigazgatási változások során 1870-ben Dunapentelét a nagyközségek közé sorolták. Ekkor költözött véglegesen Pentelére a település szellemi arculatának korabeli legjelentősebb formálójá, Rosti Pál világutazó, útikönyvíró, földrajz- és néprajztudós, az első magyar fotográfusok egyike. A település másik – itt született – híres személyisége: Pentelei Molnár János, festőművész (1878-1924).

A polgári fejlődés évtizedei következtek: 1870-ben Dunapentelei Polgári Casino néven alakult az első ilyes szerveződés, majd 1876-ban "fényes sikerű táncvigalmat" rendezett a településen a Dunapentelei Korcsolya Egylet. Az évtized közepétől gazdasági fellendülés jellemző, közegészségügyi, majd orvosi kör alakul Pentelén, 1882-ben a "nyomorúságos viskó"-nak mondott helyett új községháza épül, csendőrség alakul. Az összefogás, a "civil érdekképviselet" korabeli bravúrpéldája, hogy jelentős tiltakozással megakadályozták a Szalki-szigeti Duna-ág tervezett szabályozását. A századforduló a "boldog békeévek" fejlődését és a politikai indíttatású mozgalmak erősödését hozta Dunapentelére (is). Az első világháború, majd a polgári konszolidáció évtizedét követő gazdasági válság azonban visszavetette a település virágzását.

Az 1930-as évek második felében kibontakozó gazdasági fellendülést a második világháború törte meg: 1941-től rendszeres váltak a katonai szolgálatra, frontszolgálatra szóló behívások. 1944. márciusáig – a német megszállásig – viszonylagos nyugalom jellemezte a községet, a német megszállás után azonban sor került a zsidó családok deportálására, 1944 novemberétől pedig a háborús pusztítás terepévé vált a település. A háború a 4000 fős településen 259 katonai és polgári áldozatot követelt: 58 ember a hadszíntérré vált településen esett el, az elhurcolt zsidók száma 56 fő. A település 904 háza közül 110 lakhatatlanná vált, további 360 épület súlyos károkat szenvedett.

Az újjáépítés – valamint az ezzel párhuzamosan zajló földosztás, továbbá a közigazgatás és az élet újjászervezése – után az 1950-es esztendő hozott jelentős fordulatot a falu életébe. A Magyar Dolgozók Pártjának Központi Vezetősége 1949 végén hozott döntést egy új, gigantikus vaskohászati kombinát és a hozzá kapcsolódó lakótelep felépítéséről, amelynek célja az volt, hogy megteremtse a hazai szocialista nehézipart. (A beruházás érdekes előzménye, hogy az ország iparosítását célzó törekvések megálmodói már 1937-ben elhatározták vaskohászati kombinát építését, egy 1943-ban született kormányhatározat az akkor hadiüzemként működő MÁVAG-ot kötelezte arra, hogy legyen a gazdája a tervezett nehézipari létesítménynek.)

A kezdetben Mohács környékére álmodott beruházásnak a megromlott magyar-jugoszláv kapcsolatok miatt új helyszínt kerestek, így esett a választás a Mezőföldi-plató szélén álló településre: az első ötéves terv legjelentősebb beruházásaként kezdődött tehát az új város – akkori nevén Sztálinváros – építése. Így lett az eredetileg 40 000 lakosra tervezett város és ipari komplexum az ötvenes évek iparosításának, szocreál építészetének, valamint az akkori politikai rendszer utópisztikus elképzeléseinek eredménye. A város 1956-ban jelentős forradalmi események helyszíne volt – a hatalmat valósággal sokkolta a "sztálinvárosiak" forradalmi hevülete. (Történelmi tény és médiatörténelmi érdekesség, hogy a forradalom idején hazánkban gombamód elszaporodott rádióadások közül utolsóként a pentelei Rákóczi Rádió szólalt meg.) Az 1956-os forradalom utáni "konszolidációs" időszak fontos mérőkövetőként említendő, hogy a város neve – 1961-től – Dunaújváros. A Sztálin vasműből Dunai Vasmű, majd Dunafer Rt. lett, a vállalatcsoport ma is az ország egyik legjelentősebb ipari komplexuma, amelynek nagy szerepe van abban, hogy a város az elmúlt évtizedekben megtalálta reális helyét az ország gazdasági-kulturális életében és a Mezőföld keleti részének jelentős központjává vált.

VÁROSKÉP, ÉPÍTÉSZET

Dunaújváros geopolitikai döntés alapján került a déli országhatártól szükségesnek vélt távolságra, a dunapentelei löszhátra. Itt épült meg a korszak legnagyobb beruházása, a Dunai Vasmű és az ehhez kapcsolódó, kezdetben lakótelepként induló, majd hamarosan új várossá fejlődő együttes. A helykiválasztás a településhálózat fejlesztése szempontjából szerencsés volt, Dunaújváros a térség természetes központjává vált. Más üzemek is idetelepültek, a város a régió kulturális, kereskedelmi, közigazgatási centruma lett, a korra jellemző szigorú tervezettségére ellenére egyre inkább természetes, "nőtt" várossá fejlődött.

A város születésének ideje - az 1950-es évek első fele- ideológiailag, és ezzel összefüggésben művészileg, rendkívül izgalmas korszak volt. Major Máté és köre úgy vélte, hogy a modern építészet szocialista eszmét képvisel és ez lesz a jövő irányzata. Mások tudatosan tagadták ezt - nyilvánvalóan szovjet hatásra -, és a modern építészetet ideológiailag hibásnak tartották. Igyekeztek létrehozni egy ún. szocialista realista művészetet. Ez "szocreál" néven vált közhasználatú és összefoglaló elnevezéssé. Az új irányzat célját is megfogalmazták: "tartalmában szocialista, formájában nemzeti" művészetre kívántak törekedni.

A magyar építészek és képzőművészek jelentős része őszintén kereste a sajátos magyar utat. A modern építészet funkcionális, szerkezeti, alaprajz-szerkesztési eredményeit saját egyéniségükkel gazdagítva, a történelmi, illetve népi építészet arány- és formaképzési örökségét keresve igyekeztek - be nem vallottan - minél nagyobb távolságot tartani a szovjet építészettől, annak formavilágától. Egy-egy jelentős épület, képzőművészeti alkotás megszületését a szakmai közvélemény éles bírálattal fogadta, így ez az alkotó korszak korántsem egysíkú: az építészek, képzőművészek eltérő egyénisége, szándéka, tehetsége színessé teszi azt. Ma már - kellő időtávlatból - újra fel tudjuk fedezni a szocreál értékeit, egyéni és pozitív vonásait.

Dunaújváros megépítése az első ötéves terv súlypontja volt, természetes hát, hogy az egész magyar szocreál korszakot a legösszefogottabban, legjellemzőbb módon képes bemutatni. Az immár közel félévszázados építészeti örökség a magyar építész-történet egészének is fontos alkotó eleme: a város központjának 1956 előtt megvalósult része mintegy élő szabadtéri múzeum, az országban egyedülállóan átfogó képet nyújt e kor építészeti, képzőművészeti törekvéseiről.

A Magyar Közlöny 2004. április 13-ai számában megjelent a nemzeti kulturális örökség miniszterének rendelete, mely a mozi épületét műemlékké nyilvánította. Ugyancsak műemlékké nyilvánították az Ivánka András tervei alapján a Vasmű út 10. szám alatt épült I. Számú rendelőintézet épületét is. Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Főépítészeti Irodájának megbízásából a Hild- Ybl Alapítvány keretén belül 2004-2005 őszén-tavaszan topográfiai kutatómunka zajlott le, melynek eredményeként célkitűzéssé vált a belváros egész területére a műemléki jelentőségű területté nyilvánítása.

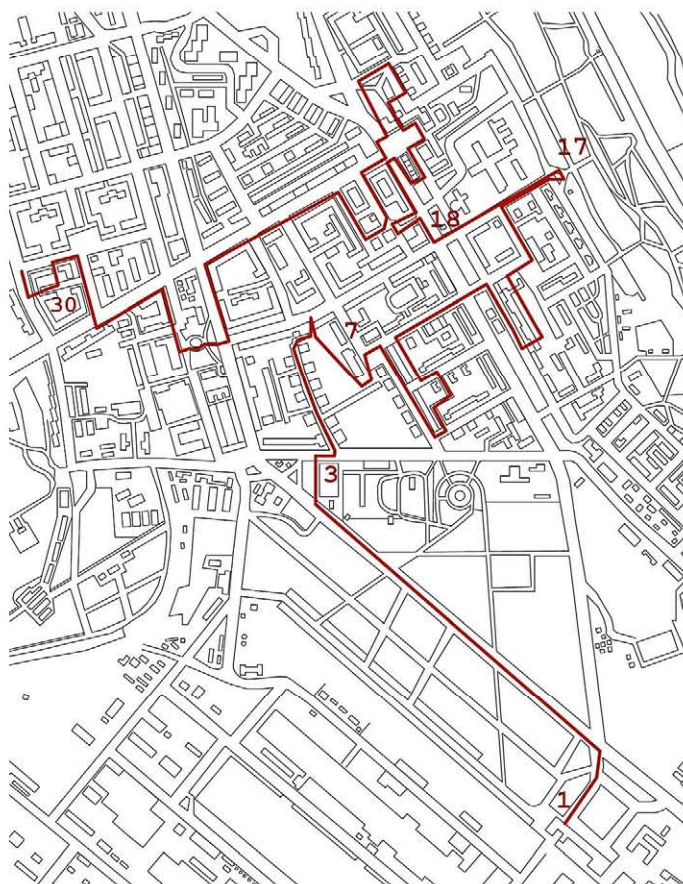
DUNAÚJVÁROSI ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK TANÚTJA

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a „Kulturális utak a közös európai és/vagy magyar örökséghez kapcsolódó, turisztikai projektek támogatása 2003.” című pályázatát beadva a Kistérségi Európai Unió és Idegenforgalmi Kht. szervezésében 2004 júniusában létrejött a Dunaújvárosi Építészeti Emlékek Tanútja.

A projekt első lépésében, - a meglévő ismeretek szerint - a tanút tervezésénél több szempontot vizsgáltak meg, melyek alapján kialakult a végleges útvonalterv. A szempontok között szerepelt az útvonalon található látványosságok különlegessége, változatossága, valamint azok fellelhetősége. Ugyanakkor nem hagyhatták figyelmen kívül a kulturális út hosszát sem, ami befolyásolja a látogatottságát. Az elkészült tervezetben 35 helyszínt, illetve épületet jelöltek meg, mely gyalogosan valamint kerékpárral is látogatható aszerint, hogy ki mennyi időt, illetve energiát szán a megismerésre. Az épületek tekintetében minden lakóközösség aláírásával egyezett bele a tábla kihelyezésébe, így a tervezett 35 épület-állomásból a végére 33 állomás sikeresen megmaradt; az emberek felismerték az épületekben rejlő értékeket, és szívesen járultak hozzá a terv megvalósításához.

A megjelölt épületek 3 építészeti korszakot (1. szocreál; modern; 2. szocreál) ölelnek fel. A városban nagyon jól nyomon követhetőek az '50-es évektől kezdődően a '80-as évekig bezáródóan létező építészeti stílusok. A város épületein szinte az összes, XX. század második felében alkotó jelentős építész dolgozott. Az útvonalat „megtöri” egy Duna-parti kitekintés, melynél a szemlélő tökéletes rálátást nyer a római városrész és a modernkori városrész különbözőségeire.

Az Építészeti Emlékek Tanútjának kiindulási pontja a Vasmű tér, ahol Domanovszky Endre 13 alakos, vasipari munkásokat ábrázoló freskója látható. Az útvonal másik kiemelkedő állomása az Üzletház, ahol ugyancsak egy többalakos mozaikkép található, s amelyet 2004-ben újítottak fel. A város főutcája és a Vasmű út épületei is hűen mutatják be a korszak építészeti stílusait (a lakóházak, a mozi épülete, a kör alaprajzú rendelőintézet). Az útvonal érinti a Városházát is. A tanösvény iránti várható idegenforgalmi érdeklődés jelentőségét fokozza, hogy ilyen mennyiségben nem sok helyen van jelen a szocreál stílus. A Tanút minden Dunaújvárosba látogató számára kellemes és hasznos kikapcsolódási lehetőséget kínál.

KULTÚRA, MŰVÉS ZET

„Sztálinváros [...] az első ötéves terv során keletkezett szovjet városok típusaként létrejött település. Ez olyan különleges tulajdonságokkal ruházza fel, amelyek nem találhatók meg más magyar városokban. [...] A városnak nincs polgársága, a lakosság rétegződése egészen friss keletű és más törvények szerint alakul, mint a feudális eredetű városok lakossága. Sztálinvárosban, mint valami molekulában, összegyűlt az ország valamennyi tája és fajtája, társadalmi osztálya. A lakosság heterogén jellege kezdettől fogva [...] éles kontrasztokban mutatkozott meg. [...] Úgy keveredtek össze a városban, mint a Martin-kemencében a tiszta nyersvas a rozsdás ócskavassal.”

(Erdős Ferenc: Dunapentelétől Sztálinvárosig)

„Egy új városban az ember közelebb van az élethez, szeme előtt mindig születik valami, és ez rendkívül izgalmas. Látni a születést, és részese lenni ennek a folyamatnak.”

(Sváby Lajos)

Dunaújváros kulturális szempontból kiemelkedik a vidéki központok közül. Már a város tervezésében és felépítésében is tetten érhető, hogy nem csupán a szocialista realizmus ideáljainak közvetítése volt a cél, hanem a szocreál ellenére, illetve amellet- a háború előtti kultúra értékrendjének is. A város hagyománya tehát szellemi értelemben megelőzi a születését. A lakosság bővülését tekintve a városalapítást követő egy-két évtizedben nagy szerepet kapott a budapesti értelmiség betelepítése, aminek hatása a kulturális életben ma is érezhető. Dunaújvárosban igen nagy számú művész él, de sokan vannak olyanok is, akik innen származtak el. Az idősebb generáció mentalitását a város életével, iparával való azonosulás jellemzi, míg a fiatalok gondolkodásmódját már inkább a budapesti orientáció határozza meg. Ez utóbbi sok esetben azt eredményezi, hogy a fiatal alkotók műterem és munkalehetőség hiányában inkább a fővárosban próbálnak szerencsét - ezért történhetett meg, hogy sok kortárs művészről derült már ki, hogy valamiféle kapcsolatban van vagy volt az ország mértani közepén elhelyezkedő Dunaújvárossal.

E település szellemi életének vezető személyiségei az elmúlt évtizedekben evidenciaként kezelték, hogy a városhoz kötött tevékenységüket Budapesten is kommunikálniuk kell. Ezért időt és anyagiakat nem kímélve sokan jártak fel a fővárosba, hogy az ottani szakmabeliekkel kapcsolatokat kiépítve elhittessék: a 60 km távolság csak illúzió. Ennek a szemléletnek az eredményeként a dunaújvárosi alkotók bejáratosává váltak és válnak az irodalmi, a színházi és a képzőművészeti körökbe. Jelenlétük néha provokáló, néha megnyugtató, de a legfontosabb, hogy mindenki számára nyilvánvalóan jelzi: nem csak egyetlen szellemi központja van Magyarországnak.

A **Munkásművelődési Központ** elsősorban alkotó és előadó művészeti közösségek életre hívását és működését segíti. Fontos feladatának tekinti a város kulturális értékeinek bemutatását, ismertté tételét, továbbá különböző korosztályok (kiemelten az ifjúsági és gyermek korosztály) számára a szórakozás kulturált lehetőségeinek biztosítását. Rendszeres helyszíne ismeretterjesztő és művészeti előadásoknak és előadásorozatoknak, kiállításoknak, valamint rekreációs- és szabadidős tevékenységeknek.

A **Bartók Kamaraszínház és Művészetek Háza** a színházi és jelentősebb zenei események helyszíne. Az intézmény tagozataként működik Dunaújváros Táncszínháza, a Bartók keretében dolgozik az Iskolaszínházi Társulat, valamint a Viadana Kamarakórus. A Bartók egy - közelmúltban felújított színházteremmel - és egy kamara előadások bemutatására szolgáló helyiséggel rendelkezik, aulája hangulatos koncertek és társművészeti tárlatok helyszíne. Az intézmény 2003 nyaratól szabadtéri színpadot működtet, valamint - az újonnan átadott Zenepavilonban - nyári koncerteket is szervez.

Dunaújváros színes komolyzenei életét a Dunaújvárosi Zenei Egyesület koordinálja: az egyesület kamara zenekara mellett több kisebb hangszeres együttes működik a városban, a vokális zenekultúra terén a már említett kórus mellett a Dunaújvárosi Vegyeskar és a Dunaújvárosi Főiskola Nőikara a két legjelentősebb formáció.

A **Kortárs Művészeti Intézet** a modern képzőművészet egyik jelentős magyarországi múzeuma. A közalapítvány saját gyűjteménye nemzetközi hírű. Az intézmény alapításában jelentős szerepet játszott Takács Lajos műgyűjtő, akinek Salvador Dalí nyomtatokat és Andy Warhol műveket is tartalmazó anyaga a gyűjtemény alapját képezte.

A szomszédságában áll az **Intercisa Múzeum**, ahol Dunaújváros történetéről állandó kiállítást tekinthet meg az odalátogató. Különösen gazdag a tárlat római kori leletanyaga. Az intézmény az állandó kiállítások mellett időszakos bemutatókat, előadásokat és kulturális rendezvényeket is szervez, továbbá működteti a Római kori kőtárat és legújabb büszkeségét, a nemrégiben jelentős összefogással megmentett/átadott Római fürdőt.

A centrumban található **Dózsa Mozicentrum** egy nagy- és egy kamarateremmel rendelkezik, valamint művészfilmek videotékáját működteti.

A város egyetlen nyilvános könyvtára a **József Attila Könyvtár**, melynek leltári állománya mintegy 18000 kötet. Beiratkozott olvasóinak száma közel 10400 fő. A beiratkozott olvasók mintegy 36 %-a tanuló vagy felsőoktatási intézmény hallgatója. A város lakosságának 20 %-a könyvtári tag. A könyvtár a tudásalapú társadalom kialakításának, az információhoz való hozzájutás esélyegyenlősége biztosításának fontos eszköze. A könyvtár életében fordulópontot jelentett, amikor 1996-ban külön vált az MMK-tól és önálló, önkormányzati intézmény lett. Ez anyagi stabilizálódást és a város intézményrendszerében presztizs-növekedést is jelentett.

SZOBRÁSZAT

Egymás mellé helyezve, egymáshoz illesztve Dunaújváros településének nevét és a szobrászat művészeti fogalmát, gazdag asszociációs forrásvidék tárul föl: egy magyarországi város öt évtizedes krónikája kapcsolódik össze egy művészeti ágazat 20-21. századi történetével.

A városnév és a szobrászat fogalom kapcsolata összetett tartalmú, áttételes, bonyolult jelentésrétegeket hordozó jelenséget jelöl: Dunaújváros szobrászati vetületei (is) felölelik és megtestesítik Dunapentele és Sztálinváros történetét, a hely, a táj, a település művészi tradícióit, művészettörténetét, vonzóhatását és kisugárzását, míg a szobrászat dunaújvárosi (dunapentelei, sztálinvárosi) tükrében művek és munkásságok, a hely szelleme által meghatározott, a korszakot, az adott periódust jellemző általános érvényű megállapítások megtételére ösztönző művészeti folyamatok, törekvések, tendenciák, történések körvonalazódnak.

Domanovszky Endre: Munkás- paraszt szövetség, 1955-56

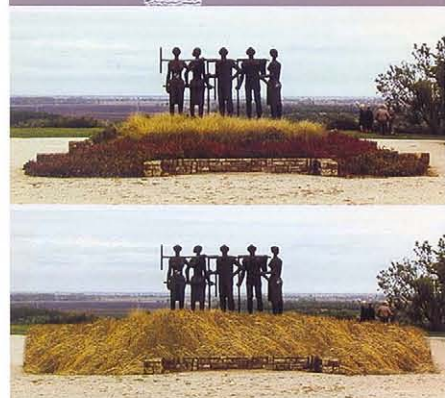

Somogyi József: Martinász, 1961

A dunaújvárosi köztéri emlékművek csoportja a Sztálinvárosi- periódushoz, a szocialista városépítés korszakához köthető, amikor az új városrészek, az üzemek, a lakó- és közösségi célzatú épületek - művelődési ház, iskola, kórház, mozi - létesítésével párhuzamosan a terek és az épületek agitativ szobrászati díszítései, murális alkotásait is megtervezték és az építészeti beruházással párhuzamosan kiviteleztek. Az úgynevezett ötvenes évek emblemikus, monumentális kompozíciójaként, a magyarországi szocialista-realista művészet példaértékű, egyik legjelentősebb alkotásaként 1955-1956-ban született meg a Dunai Vasmű bejáratát díszítő **Munkás-paraszt szövetség** című nagyszabású falkép, Domanovszky Endre munkája. A város egy másik fontos mozaikja, többek között Iván Szilárd és Matteoni Eszter készítette **Allegória** című műve, a Bartók Béla téren, az üzletház falán található.

Iván Szilárd, Hegyi György, Rác András, Perc Jenő: Allegória, 1952

Somogyi József: Aratók, 1979
Kaszás Tamás Tibor: Búzaültetés az Aratók talpazatába, 1999-

Az Építők útján található a város egyik legrégebbi szocreál köztéri alkotása, a kedves **medve** alakos szökőkút, mely Somogyi József alkotása. A helyi legenda szerint, ha valaki a szökőkút vizébe mártja kezét, az szerelmes lesz. Egy próbát mindenesetre megér!

Somogyi József **Martinász** szobra a város egy korábbi címerében is feltűnt. A Vasmű úton 1961-ben elhelyezett szobor a város főépítész, Weiner Tibor koncepciója szerint egy szoborsétány alkotóeleme lett volna, de a terv nem valósult meg. Ez a környezetéhez képest kisméretű szobor nem a korra jellemző hősies pózban mutatja be az olvasztárt, hanem szikáran, egyszerűen, nem lázasan dolgozva, hanem megpihelve, mégis monumentálisan. Somogyi másik szobra az **Aratók** a felső Duna parton látható.

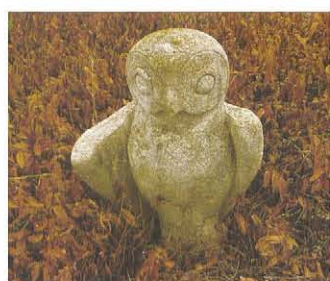
A városvezetés körében nem aratott osztatlan sikert egy fiatal képzőművész, Kaszás Tamás Tibor koncepciója, melynek során búzával ültetné be a szoborcsoport talpazatát, így „munkát adva” a jelenleg „munkanélküli” aratóknak.

Somogyi József: Öntelt mackó, 1953

Értékes műalkotás a Május 1. utca és az Építők útja kereszteződésénél álló **Ady Lédával** című szobor is (Borbás Tibor műve).

Bartók Béla születésének centenáriuma állította föl Varga Imre **Bartók-Kodály** szoborpárosát a Petőfi ligetben. A kétalakos bronz szoborkompozíció kettősségeinek, ellentéteinek kulcsa a két alak különálló voltában, egymástól független keletkezéstörténetében rejlik. A két különálló műből egy alkotói „huszárvágással” látszólag egy újat kreáló, a dunaújvárosi megrendelést teljesítő különös másolat a legújabbkori magyar szobrászat történetében egyedülálló munkának minősíthető, furcsa kompozíció.

Boda Gábor: Bagoly, 1960

Kiss István: Felszabadulási emlékmű, elhelyezve: 1975, lebontva: 1992

ALKOTÓTELEP

A Symposium című periodika 2004. évi füzetében, a magyarországi alkotótelepek tevékenységét ismertető fejezetében A DUNAÚJVÁROSI NEMZETKÖZI ACÉLSZOBRA SZ ALKOTÓTELEP ÉS SZIMPOZION cím alatt a legfontosabb adatok ismertetése után a következő megjegyzés olvasható: „2003. február 27-én a Nemzetközi Acélszobrász Alkotótelep És Szimpozion működtetését bizonytalan időre felfüggesztették” így- a művészttelep „műhelyfeltételeinek”, ipari háttérének, tulajdonosának és támogató szervezetének többszörös megváltozása következtében, - remélhetőleg tényleg csak időlegesen - megszakadt egy olyan művészeti folyamat, amely a dunaújvárosi NEMZETKÖZI ACÉLSZOBRA SZ ALKOTÓTELEP ÉS SZIMPOZION megnevezéssel 1974-től az ezredfordulóig halhatatlanul értékes, monumentális művekben gazdag történetként teljesedett ki.

A tizenkét művészttelepi etapot megélt műhely a rendszerváltozás előtt a szocialista Magyarországon dolgozó szobrászok, illetve az alkotótelepre meghívott külföldi művészek számára a fennálló hatalom művészetpolitikájától viszonylag független fórum volt, ahol olyan autonóm, monumentális művek készülhettek, amelyek kizárólagosan egy-egy alkotó művészeti, illetve szobrászati programját reprezentálták. A művészttelepi alkotás létrehozásának folyamatában nem kapott szerepet a monumentális kompozíciók más esetekben meghatározó szereplője, a megrendelő, és erőtlenné vált a rendszert és érdekeit képviselni hivatott cenzor is. Az eszményi alkotókörülményeket, a kitűnő technikai-kivitelezési lehetőségeket a Dunai Vasmű, majd a rendszerváltás után a DUNAFERR Rt. gyáróriása, ipari környezete teremtette meg, és az elkészült kompozícióknak méltó környezetet kínált a város Duna-part felett húzódó meredek park-sávja és ennek változatos természeti környezete.

A művészttelepi alkotások esztétikai jellemzésének megragadásához, stilisztikai rendszerezéséhez a legkézenfekvőbb megoldás a dunaújvárosi köztéri szobrokkal való összehasonlítás. Míg a művészttelepi szobrok kizárólagosan szobrászati, esztétikai kérdéssel foglalkoztak, addig a város köztéri szobrai csaknem minden esetben az emlékköltés program teljesítése, vagy a díszítő funkcióval való megfelelés determinálják. A művészttelepi szobrok az anyag-egyöntetűségek és az azonos technikai meghatározottságok ellenére rendkívül változatos, szabad légkörű, stilisztikailag igen sokrétű, invenciózus munkákból szerveződő együtttest hoznak létre, míg a város köztéri monumentumait sablonok, konvenciók egységesítik. Az alkotótelepi szobrok azt reprezentálják, hogy az új anyag- és eszközhasználat által meghatározott és inspirált szobrászati tárgyalakítás olyan új méret-, tömeg- illetve felületképzés, olyan új formakapcsolatok létrehozása, a testek és síkok - a korábbi, megszokott megoldásoktól gyökeresen eltérő - térbe illesztése előtt nyitja meg a kaput, amely a klasszikus eljárásokkal, a hagyományos hozzáadással és elvétellel, a mintázással, és a faragással kivitelezett művek esetében mindeddig ismeretlenek voltak. Ezzel is összefüggő, jellemző vonás, hogy míg az acélművészek együttesében csak néhány (öntési eljárással készült) figurális munka található, addig a köztéri emlékművekre éppen ezek az alkotások jellemzők, hogy körükben csak néhány elvont, absztrakt kompozíció lelhető fel. Az alkotótelep szoborparkjában a művek minden esetben a művész által kijelölt helyre kerültek, így a mű és környezete együttjárásában is az alkotói szándékok rögzülnek. Számos munka esetében szerves műalkotó elem a kompozícióval eggyé olvadó környezet: a part fölött megnyíló végtelen távlat, vagy a művel együtt hangzó, meredeken vagy enyhén lejtő terep, illetve a park fái és bokrai által meghatározott zárt vagy nyitott „természeti tér”. A hatvannál is több mű legnagyobb része a Duna-part felső és alsó sávjának parkjában, lépcsőkön és sétányokon bejárható természeti környezetben kapott helyet, bár néhány alkotást, - mint Martyn Ferenc Kalapácsok (1985), Trombitás Tamás Napszobor (1987), Frits Vanen Nyitott térben te adsz nekem nevet (1989) című kompozícióját- városi köztéren illetve a város más körzetében állították fel.

Az alkotótelep résztvevőinek névsorát áttekintve megállapítható, hogy a magyar alkotók mellett külföldi művészeket is vendégül láttak Dunaújvárosban - kezdetben meghívással, később pályázati rendszerben elnyert alkotói lehetőség biztosításával -, és hogy a hetvenes-nyolcvanas években elsőbbséget élveztek a keleti blokk országából érkezett művészek. A magyar szobrászok között természetesen megtaláljuk a helyi alkotókat éppúgy, mint a 20. századi magyar szobrászat kiemelkedő jelentőségű művészeit, és mellettük - a művészttelepi nyitottabb légkör tanúsítványaként - a köztéri megbízásokban nem is reménykedő alkotókat is, akik a progresszív törekvések, a magyar neoavantgárd képviselői. A művészek általában újabb nagy mű tervével nem tértek vissza Dunaújvárosba egy-egy monumentális alkotás kivitelezése után, de van néhány alkotó, aki többször is dolgozhatott az optimális alkotótelepi munkafeltételek között.

Az alkotótelepek működéséhez kapcsolódva - miként a nagyvilágban- szabadterei bemutatóhelyként szoborparkok létesültek Magyarországon is: a villányi Szársomlyó-hegy kőbányájának kőszobor-együttese, Nagyatád faszobrászati és Zalaegerszeg-Gébárt fém-, fa- és kőszobor kollekcója sorában a dunaújvárosi az egyik legfontosabbnak, három évtized művészeti jelenségeit összegző, nagyszabású acélszobrászati gyűjteménynek ítélnélhető. Mind a dunaújvárosi jelenkori művészet, mind a magyar és az egyetemes szobrászat számára pótolhatatlan veszteség lenne, ha ez az értékes együttes zárvánnyá válna, ha hosszabb időre megszakadna szerves továbbépülése.

Várnai Gyula: Tanácsadó, 1956

Ingo Glass: Alfa + Omega, 1941, elhelyezve: 1987

Jin Shen Wang: Kelet és Nyugat, 1996

Billy Lee: In memoriam Mathias Rex, 1996
Szeift Béla: Júdástányér, 1975

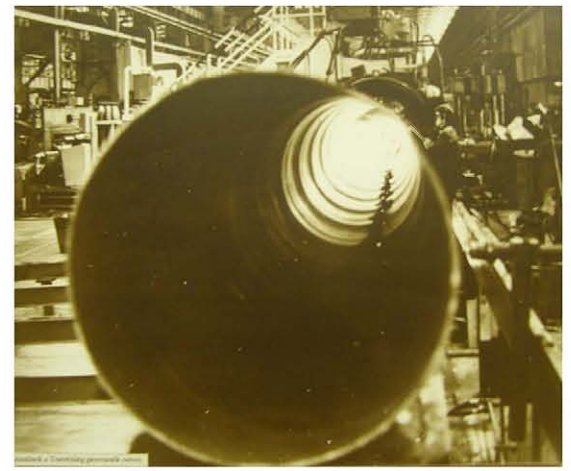
Seregi József: Térplasztika, 1974

DUNAI VASMŰ – DUNAFERR ZRT.

Az 1950-ben alapított, közel 1 milliárd Euró konszolidált árbevételű, mintegy 7500 munkavállalót foglalkoztató dunaújvárosi központú ISD Dunaferr csoport a magyar ipar egyik legnagyobb termelő vállalat együttese. Az ISD Dunaferr évente mintegy 1,4 millió tonna nyersvasat, 1,7 millió tonna LD-acélt állít elő, késztermék kibocsátása megközelíti a 2 millió tonnát. Az integrált technológiának köszönhetően a társaságcsoporthoz termékek széles körét kínálja, nevezetesen melegen hengerelt, pácolt, hidegen hengerelt, tűzhorganyzott tekercecseket és táblalemezeket, valamint hidegen hajlított idomacélokat.

A hat évtizedes múltira visszatekintő cégcsoport tevékenységének középpontjában a vevőközpontú termelés, versenyképes acéltermékek gyártása, minőség- és környezettudatos munkavégzés, egészséges és biztonságos munkakörnyezet megteremtése áll. A társaságcsoporthoz legfontosabb célja a megbízható, magas minőségű termékek előállításának, a vevői igényekre rugalmasan reagáló termelés és termékfejlesztés megvalósítása.

Az ISD Dunaferr 2004-es privatizációját követően megteremtődött a feltétele annak, hogy egy erős szakmai szövetség részeként, megőrizve eddigi eredményeit, szakmai értékeit és hagyományait, még eredményesebben működjön. Az új tulajdonos – az ISD (Donbass Ipari Szövetség) által vezetett konzorcium, mely a FÁK legnagyobb árbevételű cégeinek egyike – 2012-ig nagymértékű műszaki és gazdasági fejlesztési lépéseket tervez, melynek hatására a jelenlegi késztermék kibocsátás jelentősen megnövekszik. Ezen fejlesztések garantálják a minőségi színvonal további növelését és a termékpaletta bővülését is. Az ISD Dunaferr csoport kiterjedt kereskedelmi tevékenységet folytat az Európai Unió piacain. Az értékesítés irányítását a budapesti kereskedelmi központ végzi.

A Dunaferr-DBK Kokszoló Kft. a Dunaferr Zrt. tagvállalataként kőszénből állít elő kokszot, amit a nyersvasgyártáshoz használnak fel. A kokszgyártáskor nagy mennyiségű kamragáz keletkezik, amelynek tisztításakor különböző melléktermékeket, benzolt és kátrányt állítanak elő.

A Dunaferr privatizációját megelőzően az akkori tulajdonos, az ÁPV Zrt. felmérte, hogy milyen környezeti károk keletkeztek a vállalat több évtizedes működése során. A feltárt szennyezést a Dunaferr Zrt. bejelentette a Közép-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőségnek. A hatóság a szennyezések lehatárolása érdekében részletes tényfeltárást írt elő, és ennek eredményeiből kiderült: a kokszgyártás melléktermékeként előállított szerves vegyületek évtizedekkel ezelőtti tárolása és átfertése során jelentős mennyiségű szennyezőanyag jutott a talajba, amely az idők során elérte a felső talajvízréteget is.

Történetének legnagyobb környezeti rehabilitációs programja során a vállalat feladata nem volt kevesebb, mint az, hogy megtisztítson 79 ezer m³ talajt és 33 ezer m³ talajvizet, amelyek az évek során benzollal szennyeződtek. Ezt a talaj és talajvíz kármentesítést a Dunaferr-DBK Kokszoló Kft. területén végezték el a kokszolói benzoltartályok környezetében.

A szennyezőanyagok eltávolítását biológiai módszerekkel, környezetbarát módon, jelentős károsanyag-kibocsátás nélkül végezték.

A talajba és a talajvízbe baktérium törzseket juttattak be, amelyek lebontják az ott található szennyező anyagokat. A folyamat gyorsítása érdekében a talajvizet folyamatosan – speciális csőhálózat, ún. drénrendszer segítségével – termelték ki, a felszínen pedig biológiai és mechanikai tisztításnak vetették alá, majd ezt a tisztított vizet a talaj átszívására használták fel. A talaj és talajvíz kármentesítés a dolgozókra és a lakosságra nézve is veszélytelen.

A Dunaferr Zrt. a területén elvégzendő kármentesítésre pályázatot írt ki, amelynek nyertese a Corax-Bioner Zrt. A vállalat a nemzetközileg is élenjáró magyar biotechnológiai kutatások támogatásával és eredményeik hasznosításával, valamint a legkorszerűbb mikrobiológiai technológiák széleskörű gazdasági felhasználásának elterjesztésével foglalkozik a környezetvédelmi kármentesítésben, a hulladékgazdálkodásban, a növénytermesztésben és a kártevőirtásban.

A Corax-Bioner Zrt. képes a talajban és talajvízben lévő szerves eredetű szennyezéseket speciálisan, az adott helyre kifejlesztett baktériumkészítményeivel nagy hatékonysággal, más technológiáknál gazdaságosabban lebontani.

A pályázati ciklus lezárása után a Dunaferr Zrt. önerőből folytatja a kármentesítést a hatósági előírások maradéktalan teljesítése érdekében, illetve ezzel párhuzamosan a pályázati forrásból nem finanszírozható részterületeken is végrehajtja a kármentesítést. A szennyezőanyagok sikeres eltávolítása, a kármentesítés befejezése után – az előírásokban megfelelően – még 4 évig kell figyelni a talajvízben a szennyező komponensek mennyiségét, ezzel is igazolva, hogy az elvégzett kármentesítési munka tartósan javította, helyreállította a környezet állapotát.

TERMÉSZETI ÉRTEKEK

Dunaújvárosban az egy főre jutó zöld területek aránya az egyik legmagasabb az országban. A város kiemelt figyelmet fordít természeti értékeinek megóvására.

A terület **növényvilága** vonatkozásában: a mezőföldi platót, annak eredetileg tatárjuharos lösztölgyesekkel és löszpusztarétekkel fedett erdős sztyepp területét, ma mesterséges erdőfoltokkal tarkított kultúr-mezőség uralja, amelynek legértékesebb természeti kincse a vastag lösztakaróján kialakult, termékeny mezőségi talaj.

A térség szántóföldi hasznosítású földterületei közül jelentős részt tesznek ki a sok növényvel kedvezően hasznosítható kitűnő és jó termékenységű talajok; ugyanezt lehet elmondani a rét-legelőterületekről is.

A Duna-parti törmelékeltető területét és a folyó szigeteit eredetileg ártéri erdők, nádasok borították. Ez az állapot jelenleg is fennáll a mezőgazdasági vagy ipari célra eddig még igénybe nem vett (vagy csak részben igénybe vett) területrészekén.

Kiemelésre érdemes az a tény, hogy a város telepített erdőinek – köztük a különféle véderdőknek – az igen gazdag cserje-szintje kiváló életteret biztosít számos állatfaj – köztük változatos madárvilág – számára.

Növényvilágával kiemelésre érdemes a város északi határán lévő dunai sziget, amely a táji érték kategóriába sorolható.

A terület **állatvilága**: vonatkozásában a város telepítése előtt a Duna árterületén ugyanaz a fauna élt, mint amilyen jelenleg található a Duna Dunaújváros feletti szakaszán, a magas-parti platón élő állatvilág pedig megfelelt a plató többi részén ma is élő állatvilágnak. Ezt a faunát az ipar és a város telepítése – a közvetlenül felhasznált területeken – jelentős mértékben megzavarta. Azokra a területekre, ahová parkokat, erdőket telepítettek, az eredeti állatvilág egy része (véltetően leginkább a rovarok, a madarak és a kis- emlősök) visszatelepült. Speciális helyzetet jelent a löszoldalak ligetesen kiépített, parkszerűen fenntartott állapota, amelyben az idősebb faállományból a lösztölgyesek fajaiból álló foltok és a kisebb-nagyobb cserjések ornitológiai szempontból rendkívül változatos élőhelyet biztosítanak. A partfal felső részének berézsűzése, a részük szabad felszíne a fokozottan védett gyurgyalagok (*Merops apiaster*) számára nyújt megfelelő fészkelőhelyet.

A **Szalki-sziget** évtizedek óta a város rekreációs színterévé vált a városlakók számára. 2009 nyarán megtisztították a partot és a folyót, így a sziget strandjánál újra lehet már fürödni.

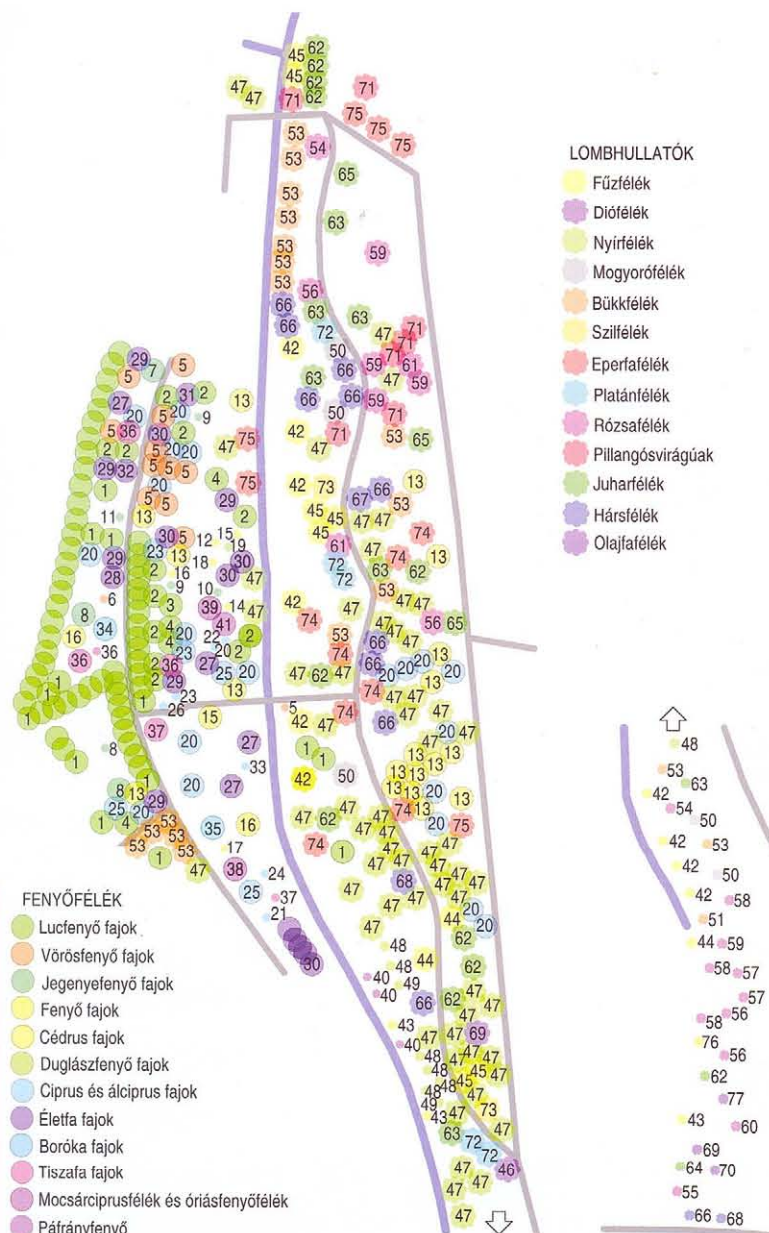
A **Belváros** zöldfelületei már mind téralakítási, mind mikroklímatisz szempontból meghatározóak, a város sajátos hangulatához hozzátartoznak. A növényállomány gondozása kertészeti és esztétikai értelemben nagy kivetnivalókat, s koránál fogva is megérett a korszerűsítésre.

A **Kiserdő** a „város tüdeje”, véderdő funkciót lát el. Egyben a sport és szabadidős tevékenységeknek is kiváló helyszíne. Gyalogos és kerékpáros úthálózata fokozottabb karbantartást igényelne.

A **Baracsi úti Arborétum** a városon keresztül haladó Alsó-foki-patak völgyében helyezkedik el. A kedvező mikroklímájú, hűvös völgy lehetőségeit kihasználva olyan élőfa gyűjtemény kialakítására került sor, melyben bemutatóvá válhattak a hazánkban erdészeti és parképítészeti céllal telepített örökzöld és lombhullató fa- és cserje fajok. A mintegy 60 fa- és cserjefajból kiemelhető a tuják, a *hamisciprusok* és *borókák* sokszínűsége. A bemutatást szolgálja a kialakított, gondozott kertút-hálózat s az információs táblák, melyek tájékoztatást adnak az egyes növényfajták taxonómiai besorolásáról, elterjedéséről.

A területen kialakításra kerülő *mesterséges madár és denevér odú telep* a téli madáretetés módszereinek bemutatóhelye. Egyrészt lehetővé teszi az odúlakó madarak megismerését, másrészt bemutatja a látogatóknak az aktív természetvédelem mindenki számára könnyen végezhető tevékenységeinek egyik tipikus formáját.

A város **Duna partja** közel két kilométer hosszúságú, mára Dunaújváros egyik jelképe lett. Építésföldtani tekintetben Dunaújváros hazánk legnagyobb olyan települése, amely típusos löszfal szélére. A rendkívül érzékeny magas löszpart már a kezdetektől fogva problémákat okozott a város életében. A város európai szinten is egyedülálló megoldásokat fejlesztett ki a partvédelem területén. A már régebben kijelölt építési tilalom a kikötői öböl felett a Duna-part belvárosi szakaszán, a magasparton került rögzítésre. Az építési tilalom területe a magaspart felső élétől a város felé számított mintegy 150 m széles sáv, továbbá egy fokozott elővigyázatosságot igénylő további 150 m szélességű sáv. Ez a korlátozási rendszer a továbbiakban is betartandó. További korlátozások bevezetése szükséges a meredek domboldalak térségében mindenütt, mindaddig, amíg a stabilitás biztosítása nem valósul meg.

DUNAÚJVÁROS INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA

A VÁROS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ SWOT-ANALÍZIS BELSŐ BEFOLYÁS

ERŐSSÉGEK

- **Jelentős zöldfelület** a város területén.
- A Duna-parton rendezett zöld övezet van, az alsó és a felső terület a város legnagyobb **táji vonzerejét** biztosító látvány, jó a kilátás és a rálátás.
- A város telepített erdőinek - köztük a különféle véderdőknek - az igen gazdag cserjeszintje kiváló életteret biztosít számos állatfaj - köztük változatos madárvilág - számára.
- A baracsi úti arborétum kiemelten védett zöldövezeti terület.
- Rendszeres szűnyogmentesítés.
- A "Szalki-sziget" hasznosítására, helyrehozatalára projekt indult.
- Dunaújváros az **ország közepén** helyezkedik el, ami logisztikai szempontból nagy jelentőséggel bír.
- A város **térszerkezete egészséges és modern** (jól átlátható útszerkezet, iparterület délen, stb.)
- Kiépített partvédő mű a löszfalon.
- A jelenlegi belterület - ipari és kereskedelmi nagyberuházások kivételével - nagy távlatban is elegendő területet nyújt a fejlesztésekhez.
- Az **épített környezet védelme** jellemző.
- A városi fejlesztések folyamatosak (belváros rekonstrukciója, játszótérek szabványosítása, stb.).
- Római kori emlékek vannak a városban (pl. Intercisa, Castellum).
- Jelentős szobrászati alkotások** vannak a városban.
- Több régészeti védelem alatt álló és értékes természeti terület és műemlék épület van a városban.
- **Egyedülálló, egybefüggő és egységes szocialista-realista belváros.**
- A város taxiközlekedése az igényekhez meglehetősen jól alkalmazkodó kapacitással és árákkal bír, jól funkcionál.
- A lakosság pozitívan értékeli a közlekedési viszonyokat.
- A város rendelkezik kikötővel és sportrepülőtérral is.
- A városon belüli közúti közlekedési infrastruktúra kapacitása megfelel a (növekedő) igényeknek.
- Vannak **elképzelések és tervek** a kialakítandó logisztikai központra.
- Önkormányzatok támogató hozzáállása.
- A város fejlődését elősegítő koncepcionális turisztikai fejlesztési tervek készíttetése.
- Önkormányzatok együttműködése a civil szférával.
- Civil szervezetek**, sportegyesületek megléte és tevékenysége.
- Kortárs Művészeti Intézet** kiterjedt nemzetközi és hazai kapcsolatrendszere.
- Dunaújvárosi Főiskola** városfejlesztési tevékenysége.
- A szolgáltató szektor a térségben fejlődik.
- Jól képzett fiatalok** magas létszáma.
- A kistérségben sokoldalúan használható, képzett munkaerő biztosított.
- Új tevékenységek befogadásának képessége.
- Fejlett bankrendszer.
- Dunaújváros közlekedés-fejlesztési szempontból igen kedvező helyen, az ország közepén, a Duna partján fekszik.
- Közműellátottsági** mutatóit tekintve hazai viszonylatban jelenleg is előkelő pozíciót tölt be, megfelelve az EU normáinak.
- Megyei jogú város közszolgáltatásai a vállalkozók rendelkezésére állnak a kistérségben és annak nagyobb vonzáskörzetében is.
- Felsőfokú körzetközpontnak megfelelő lakossági szolgáltatások megléte.
- A helyi feladatok megoldásához szükséges források előteremtésére az elkötelezettség adott.
- Önálló Kereskedelmi és Iparkamara működik.
- Több projekt is megvalósult a látogatottság növeléséért.
- A városban Tourinform iroda és Kistérségi Európai Unió és Idegenforgalmi Kht. működik.

GYENGESÉGEK

- Összehangolt térségi marketing és reklámtevékenység hiánya.
- A kistérségi települések érdekegyeztetése az idegenforgalom (termékkialakítás, forrásszerzés, -biztosítás, infrastrukturális fejlesztés) területén nem kiforrott.
- Dunaújváros Önkormányzatának **költségvetése jelentős hiánnyal** küszködik.
- Kistérségi szinten nincs megoldva a befektetők fogadása (hiányos információáramlás, nincs összehangolt fejlesztés).
- A befektetések fogadására szolgáló vállalkozások tevékenysége nem eléggé összehangolt.
- A növénygyűjtemény jelenleg igen beszorított területi szituációban van.
- A legnagyobb belterületi erdő oda nem illő funkciójú létesítményekkel (garázstelepek, elektromos-állomás, tanyák stb.) szabdalt.
- A természeti értékeinket nem kellőképpen használjuk ki.
- Zöldterületeink, parkjaink intenzifikálása csekély.
- A **zöldfelületek és a parkolás** (lakóhely közeli, belvárosi) létesítményeinek **összehangolása nem megfelelő.**
- A városban előforduló kisebb vízfolyások mederrendezése nem megoldott.
- A **szocreál épületállományt** egyszerre építették, emiatt **egyszerre romlanak** el. A restauráció azonban nem oldható meg egyszerre, és ez rontja a városképet.
- Építési korlátozásra van szükség a városban több helyen a geotechnikai adottságok miatt, mivel a város egy **löszfalra** épült, ami nem ad stabil alapot az épületeknek.
- A város nem rendelkezik olyan nagy tömegű, kimagasló jelentőségű értékkel, mint a hasonló nagyságú történelmi városok többsége.
- A **köztérek, közparkok elhanyagoltak**, esztétikailag fejlesztésre szorulnak (szemetes, kevés a virágágyás, stb.).
- A szennyvízcsatornák sokszor kellemetlen szagot árasztanak a lakóövezetekben.
- A képzőművészek a szakmai-városképi döntések előkészítésében csak esetlegesen vesznek részt.
- A középületek **akadálymentesítése nem megoldott.**
- A **városközpont és az alközpontok fejlesztésre szorulnak.**
- A Vasmű út keleti oldala rendezésre szorul.
- A városban meglehetősen terjedelmes alulhasznosított területek vannak (nyugati iparterület).
- A meglévő intézményi épületállomány többsége rossz állapotban van.
- A **Duna-part és a városközpont** közvetlen fizikai **összekapcsolása nem megfelelő.**
- A gyalogos közlekedést is szolgáló csillapított forgalmú övezetek nincsenek kijelölve.
- A buszhálózatok vonalvezetése bonyolult.
- A lehetséges iparterületek közlekedési feltárása (bevezető út) nem megoldott.
- A Béke tér és a Piac környékén a közforgalmú közlekedés rendszere nem megfelelő.
- A Belváros és a Vasmű között épültek ugyan **kerékpárutak**, de a városon átvezető és az agglomerációs kapcsolatokat megadó **hálózat hiányos.**
- A távolsági autóbusz-járatok városi állomásán (Dózsa Mozi) a várakozási szolgáltatás nem megfelelő (pl. nincs büfé, WC, stb.).
- Gyenge idegenforgalmi és turisztikai arculat.**
- Idegenforgalmi kommunikáció, információáramlás hiányos.
- Marketingtevékenység hiányos (települési, térségi).
- A **Dunai Vasmű térsége összefüggő holt táj**, melynek a mai állapotában semmilyen pozitív környezetkondicionáló szerepe sincs.
- A város levegője közepesen szennyezett (a por-szennyezettség 2003-ban növekedett).
- A városnak a Dunai Vasműtől és a Papírgyártól délre eső területei (déli iparterület) súlyosan szennyezettek.
- A befektetések gátja a jelen ipari tevékenység környezeti terhelése.
- A térségben olyan szolgáltatásokat is kívülről vesznek igénybe, ami helyben is megvan.
- A kistérségben található szolgáltató szektor nagyrészt a **DUNAFERR-hez kötődik.**
- A **fiatal, képzett, innovatív munkaerőt megtartó képesség nem kielégítő.**

DUNAÚJVÁROS INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA

A VÁROS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ SWOT-ANALÍZIS KÜLSŐ HATÁS

LEHETŐSÉGEK

- Országos földrajzi centrum (vízi, közúti, vasúti szállítási és átrakodási potenciál).
- Kedvező a város földrajzi fekvése (a Duna a VII. sz. európai korridor, a 6-os út az V/C sz. európai korridor, Budapesthez közel, az ország közepén).
- Új országos közforgalmi kikötő elhelyezkedésének tervkonceptiója már rendelkezésre áll.
- Állami beruházások élénkülése a kistérségben
  - Ipari centrumok közelsége (Budapest, Székesfehérvár).
  - Kistérségen kívüli befektetői tőke bevonása.
- Megyei, regionális állami, EU források bevonása a helyi projektekbe.
  - A mezőgazdasági területek az ország legjobb termőterületei közé tartoznak.
- Az éghajlat kedvező, szélsőségektől mentes és napfényben gazdag.
  - A környező települések kiemelkedő természeti értékekkel rendelkeznek (pl. Mezőfalvi termálvíz).
  - Természeti értékek szerepe folyamatosan felértékelődik.
- Az infrastrukturális beruházások a város vonzáskörzetét kiterjesztik.
  - A logisztika szerepe felértékelődik.
- A turizmus felismert fontossága, EU és kormányzati szintű kiemelt kezelése.
- A regionális és kistérségi együttműködés megléte.
  - A város és a térség turisztikai tevékenységét összehangoló szervezet létrehozása, egymást erősítő szinergia hatás kihasználása.
  - Kiterjeszhető élő kapcsolatok EU-s és más országok testvér településeivel.
  - Lakosság aktivitásának megnyerése.

VESZÉLYEK, FENYEGETÉSEK

- A DUNAFERR térségben vállalt társadalmi és gazdasági szerepe gyökeresen megváltozhat.
  - Földrajzi adottságok kihasználhatósága korlátozott a közlekedési infrastruktúra elmaradottsága miatt (M6, M8, Duna-híd).
  - Országos közlekedési infrastruktúra fejlesztésének időbeni csúszása, beindulásának bizonytalansága.
  - A DUNAFERR átszervezése, privatizációja során jelentős létszámú munkaerő szabadulhat fel.
  - A DUNAFERR átszervezése és a befektetők fogadókészsége kistérségi szinten időben nem összehangoltan valósul meg.
- Az infrastrukturális fejlesztésekbe a helyi vállalkozók nem kapcsolódhatnak be.
- Állami szerepvállalás elmaradása a térség helyzetének rendezésében.
  - A KKV-k hitellehetőségei erősen korlátozottak.
  - A környező települések csendesebb, nyugodtabb, tisztább lakókörnyezetet tudnak biztosítani.
- Allergiakeltő növények száma, elterjedtsége egyre nő (parlagfű, fekete üröm stb.).
  - Duna felsőbb szakaszainak szennyezése komoly veszélyforrás.
- A DUNAFERR területén nagy a talajvízszint-emelkedés veszélye.
  - Mivel a lakások nagy része lakótelepi épületben helyezkedik el, itt a lakások szobaszám szerinti bővítésére csak lakásösszevonásokkal nyílik lehetőség, ami a jelenlegi állomány csökkenésével jár.
  - Az infrastrukturális beruházások (M6, Duna-híd) megvalósulása növeli a környezeti terheléseket (zaj, lég, por, hulladék).
    - A jelenlegi mintegy 190 személygépkocsi/1000 lakos ellátottsági érték várhatóan 15 év alatt megkétszereződik.
- A várható forgalomterhelés a parkolásban, a gépjárműtárolásban problémát okozhat.
  - Hosszútávon (8-10 év) a szükséges előkészítő munkák időigénye miatt a jelenlegi kikötő megmaradásával reális számolni.
  - A város vasúti megközelíthetősége nehézkes.
  - Turisztikai érdekeket sértő beruházások megvalósítása.
  - Idegenforgalmi gazdasági tudat hiánya.
- A kistérségi identitás nehezen formálódik.
  - Csak látszólagos nyitottság van a kistérségi együttműködések kialakítására, az adott funkció, feladat vagy befektető elnyerése a másik település érdekeit sérti.
  - Befektetői fogadókészség hiánya.

DUNAÚJVÁROS INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA

STRATÉGIA

Az átfogó cél az elkövetkezendő 15-50 év vonatkozásában: „Az élhető és versenyképes város” feltételeinek megteremtése.

Az élhetőség szó alatt értjük az igazi városi funkciók kialakítását, a meglévő funkciók megerősítésével, illetve a hiányzó funkciók pótlásával. Dunaújvárosban fennállása óta probléma, hogy a városközpont relatíve gyengén funkcionál, nincs igazi városmag. A városhálózatban betöltött szerep maradéktalan érvényesülése érdekében ki kell alakítani az európai mércével is színvonalas, modern belvárost, továbbá városrészi alközpontokat is.

A **versenyképesség** gazdasági értelemben a nemzetközi munkamegosztásba való sikeres bekapcsolódást jelenti, exportképes termékekkel és szolgáltatásokkal, amelyet a kutatási-fejlesztési tevékenységek ösztönzésével, vagyis a helyi innovációs rendszer kiépítésével lehet elérni, illetve fenntartani. Ebben nagy szerepet kap a humán tényező, illetve a jól működő tudás- és technológiatranszfer. Dunaújváros gazdasági szerkezetének jellemző problémája a nehéziparttól és a néhány helyi nagyvállalattól való egyoldalú függés, amely már valamelyest enyhült az utóbbi években, de a diverzifikáció foka még mindig nem megfelelő. A helyi gazdaságnak a világpiaci konjunktúraingadozásoktól való veszélyeztetettségét a monokultúrás ágazati jelleg további mérséklésével, a „több lábon állás” stratégiájának hangsúlyosabb megvalósításával kell kivédeni, az alkalmazkodási képességet elősegíteni.

- I. **Átfogó cél** (hosszú távon értelmezett, 15-20 év) }
II. **Tematikus célok** (középtávú, 7-8 éven belül) } **Stratégiai célok**
    IIa Tematikus célcsoportok
    IIb Tematikus részcélok
III. **Városrészi és akcióterületi célok** (a projekt indítását követően 2-3 éven belül)

Középtávú (7-8 éven belüli) tematikus célkitűzések:

1. A városi funkciók megerősítése, az „élhetőség”, a fogyasztói- és közszolgáltatások színvonalának tovább javítása, a polgárisodó helyi kultúra és a modern közösségi terek kialakítása.

Ezen belül néhány tematikus rész cél:

-A belváros „igazi” városközpont funkcióinak megteremtése, a hiányzó funkciók pótlásával és a meglévők megerősítésével, a nem oda való kitelepítésével. A sétálóutca és terek felújítása és bővítése, a városközpont kulturális, kereskedelmi és szolgáltató jellegének megerősítése.

-A lakókörnyezet minőségi szintjének emelése.

2. A helyi gazdaság fejlesztése, a versenyképesség javítása a tudás-intenzív és innovatív húzóágazatok betelepítésével és megtartásával, a humán erőforrás ennek megfelelő fejlesztésével.

3. Az egészséges életmód feltételeinek, a vonzó természetes és épített környezet kialakítása a szabadidő helyben történő tartalmas eltölthetősége érdekében.

Ezen belül néhány tematikus rész cél:

-Az esélyegyenlőséget biztosítani kell minden dunaújvárosi lakos számára, különös tekintettel az akadálymentesítésre, a lakóközösségen belüli kohézió és társadalmi aktivitás erősítésére.

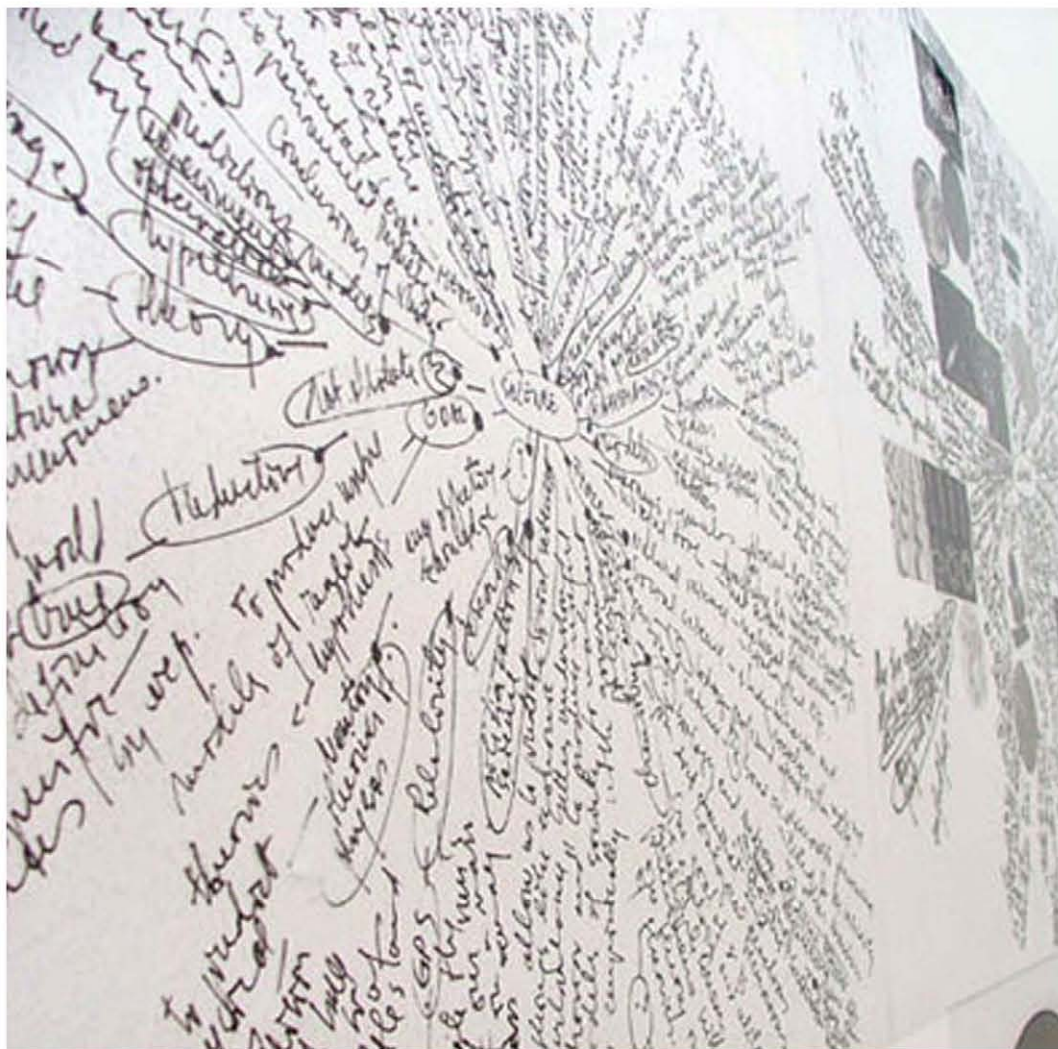
-A város rendelkezzen a helyi adottságokra épülő, innovatív, vonzó sport, rekreációs, és szórakozási lehetőségekkel.

MENTÁLIS TÉRKÉP

Különbséget kell tenni a kognitív és a mentális térképek fogalma között, még akkor is, ha szorosan összefüggnek egymással. A kognitív térképek reprezentálják a „térbeli valóság” tudati képét, a városról a városlakók fejében kialakult véleményeket. A mentális térképek ezen kognitív térképek „megrajzolt” vagy „elmesélt” lenyomatait, melyek a városlakók tájékozódását mutatják be. Ugyanarról a városról mindenkinek más véleménye alakul ki, mindenki másképp „olvassa” a város „szövegét”. Egy városnak annyi mentális térképe létezik, ahányan ott megfordultak, sőt a még oda sem látogató, de a sajtó vagy mások elbeszélései révén a városról némi információt szerző emberek fejében is kialakul valamiféle kép a városról.

Kevin Lynch szerint – aki a mentális térképek (**mental map**) fogalmát bevezette – a „városolvasatok”, a város mentális térképe nagymértékben attól függ, hogy a várost annak melyik pontjáról, illetve melyik társadalmi csoport szemszögéből nézzük. Az egyes mentális térképek közötti eltérések legfőbb okát az eltérő társadalmi nézőpontban fedezte fel. Ez annyit jelent, hogy a város bizonyos pontjai központi szerepet töltenek be néhány társadalmi csoport mindennapjaiban, míg egy másik terület „fehér foltként” szerepel „városolvasatukban”. Másrészt alapvetően meghatározza a mentális térképek létrejöttét, hogy az egyes társadalmi csoportok hogyan, milyen intézményeken keresztül kötődnek lakóhelyükhöz.

A mentális térkép a világ folytonos, képzeletbeli újraalkotásában egy olyan folyamat, amely a teret és az abban mozgó embereket rendszerezi, ezzel meghatározza a társadalmi orientációt. A mentális térkép hozzájárul a lokális identitás kialakításához. Ebben a folyamatban az emberek képzeletben meghatározzák, hogy hova tartoznak a városon belül (áttételesen a társadalmon belül), hol érzik magukat otthon. Az „otthon” leírható aktuális és konkrét térként, de nosztalgikus emlékek tárházaként is. Az idegennel és ismeretlennel szemben az „otthon” – akár csak a „szülőföld” vagy a „haza” – fogalma az ismerőst és a biztonságot jelképezi, ezáltal a mindennapokban az egyes személyek számára önazonosulást is jelent. Pataki Ferenc szerint pszichológiai szükségszerűség, hogy „az egyénnek mindenkor meg kell tudni mondania hol is van hát »otthon« e világban. Késznek és képesnek kell lennie arra, hogy kidolgozza azonosulásait azokkal a – véges egyéni létét a múlt és a jövő felé egyaránt kitágító – társas-társadalmi alakzatokkal, kategóriákkal, amelyek racionális és evilági módon emelik ki egyszeri-különös létének határai közül...”.

Lia Perjovschi: Mentális térképek, 2009

A HELY SZELLEMEÉRŐL

Somogyi József Aratók című szobra a „szocreál tanösvényként” ismert útvonalon található, annak egyfajta pihenőpontját jelenti, azok számára, akik az 1950-es és 1960-as évek Dunaújvárosának építészete iránt érdeklődve a várost járják.

2004-ben Kaszás Tamás Tibor pályázatot nyújtott be Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kulturális Bizottságához, ami egy olyan katalógus megjelentetéséhez kért támogatást, amelyben a művész a várossal kapcsolatos alkotásait – így többek között a Búzaültetés az Aratók talapzatába című projektjét – publikálta volna. Természetesen a pályázat tartalmazta azt is, hogy a búza elvetése, learatása a kiadvány elkészítésének érdekében elkerülhetetlen, ám Kaszás egyúttal minden mezőgazdasági és kertészeti munkát és annak költségeit magára vállalta. Kaszás Tamás Tibor beadványát elutasították. Ebben ezúttal talán az is szerepet játszott, hogy a Kis Varsó egy amszterdami kiállítására – amelyen pont egy Somogyi-szobrot helyeztek új kontextusba – éppen ekkor kavart nagy vihart mind szakmai, mind laikus körökben. Az is elképzelhető persze, hogy a dunaújvárosi döntéshozók nem is tudtak a Gálik András és Havas Bálint által – akaratlanul – keltett botránnyról, így ez nem befolyásolta őket a Kaszás-féle pályázat elbírálásában. A két ügyet azonban ebben az esetben sem csak Somogyi személye köti össze: a Kis Varsót ért támadásoknak és a Kaszás-projekt negatív megítélésének egyaránt egy mára már elavult művészetfogalom használata jelenti az alapját, mely a műalkotást örök értéknek és sérthetetlennek tételezi, az állandóságát és érinthetetlenségét hangsúlyozza. Ezzel szemben a kortárs képzőművész(et) folyamatokban gondolkodik, mindig kész a változásra és változtatásra.

A projekt történetében a 2006-os esztendő jelenthetett volna fordulópontot: ez év tavaszán a Partvédelmi Vállalat és annak vezetője, Gál Zoltán, – akihez korábban eljutott Kaszás egyik beadványa – azzal lepték meg a művészt, hogy búzát vetettek a Somogyi-szobor talapzatához. Igaz, nem Kaszás Tamás Tibor eredeti elképzelésének megfelelően, a figurák köré, hanem – hogy a park megtervezett arculatába a lehető legkisebb mértékben kelljen csak beavatkozni – az alakok mögé. Mindenesetre egy efféle gesztus egy fiatal képzőművész felé igen ritkának számít. Sajnos a várt eredmény elmaradt: talán a kései vetés, talán a kedvezőtlen időjárás volt az oka, hogy a gabona végül nem nőtt ki. Így a Búzaültetés az Aratók talapzatába elnevezésű projekt továbbra is napirenden van.

Várnai Gyula 2005-ös Kézirat című írásában így ír a fentiekéről:

„Gyerekkori élményem jutott eszembe a napokban, egy hajdan volt érdekes látványról és annak mai újrafelfedezéséről, melyhez egy fiatal képzőművész, Kaszás Tamás Tibor segített hozzá.

A látvány- vagy inkább nevezzük illúzióknak – a város földrajzi és geológiai helyzetéből adódott. Nevezetesen a Kossuth Lajos utca Duna felőli végére gondolok, amikor is – az akkor még szobor nélküli utca – eltűnni látszott a végtelenben. Kis világunkban, mely akkor még csak pár utcányi volt, hamar kitüntetett helyet kapott ez a jelenség. Persze gyerekfejjel is könnyen meggyőződhattünk arról, hogy illúzióról van csupán szó, hiszen az élmény abból fakadt, hogy a város fennsíkon terül el, és a házak nélkül véget érő utca olyan, mintha a felhők közé futna.

„Világvége”, „végtelenutca” – ilyen nevekkkel illettük a jelenséget, és nagyon jó érzés volt benézni a Kossuth Lajos utcába, hiszen úgy érezhettük: ez köti össze a várost a megmagyarázhatatlannal.

Már felnőttként élhettem meg, amikor megszülettek az Aratók, és belekerültek a végtelenbe. Azonnal megszűnt az illúzió. Szárnyait próbálgató képzőművészként felfogtam, hogy itt nem történt más, mint hogy egy szobor megtalálta a helyét. Természetesen rám is hatással volt az üzenet, ami a szoborcsoportból áradt: „erősek vagyunk, együtt még szépek is, de ha nem, a hitünk mindent megold”. Ez így rendben is van, hiszen ez ma is egy vállalható életforma, és egy köztéri szobornak nem feltétlenül kell bonyolult metaforákat sugallnia. Ennek ellenére valahogy mégiscsak úgy éreztem, hogy a végtelen élményét vették el tőlünk ezek a parasztok. Szerettem a szobor robosztus, erős formáit, melyek a kor kötelező hangulatát tükrözték, szerettem a szerkezetét, mely a kockás abrosz vagy a megművelt föld struktúráját sugallta, és elfogadtam a helyet is, ahova került, hiszen ezek az emberek egyenesen az Alföldről jöttek közénk. Azonban ez mind kevésnek tűnt. Valahogy mindig eszembe jutott a gyerekkori játék, amit elvettek tőlem.

Pár évvel ezelőtt kezembe került Kaszás Tamás Tibor pályázata, aki azt tervezte, hogy Somogyi József Aratók című szoborcsoportjának talapzatát beveti búzával. Tervének indoklásában az szerepelt, hogy egyrészt szeretne az aratóknak munkát adni, hiszen most munkanélküliként álldogálnak a virágágyásban, másrészt a „Duna két partjának jelentős szintkülönbsége miatt, ha a szoborcsoport előtt állunk, olyan perspektivikus látvány tárul elénk, amelyben a talapzatra tervezett búzatabladarab a túlsó part meghosszabbításaként látszódná. Így azt érezhetnénk, hogy az aratókkal együtt mi is az Alföldön állunk. Ezt a két országrészt – a mezőgazdasági, elmaradottabb Alföldet, és a jobban iparosodott, gazdagabb Dunántúlt – összekötő virtuális hidat tekintem a mű legfontosabb aspektusának”.

Bizsergető érzés fogott el a pályázat olvasásakor, és eszembe jutott gyerekkori élményem a végtelenről. Kaszás Tamás Tibor és köztem nagyjából húsz év korkülönbség lehet, de jó érzés arra gondolni, hogy Kaszás egy élményt hasonlóképpen él meg, mint a saját gyerekkori énem. Így aztán köszönöm Somogyi Józsefnek az Aratókat, és köszönöm Kaszás Tamás Tibornak a végtelent”.

JÖVŐKÉP

A városépítészeti tervezés és a napjainkban világot látott egyik legfrissebb tudományos-filozófiai elmélet (fraktál elmélet) sok közös vonással rendelkezik, ezek között is legfontosabbak a szerkezeti-strukturális fejlődéssel kapcsolatos közös alapelvek. Ezen új civilizációs paradigma a világot önszerveződő rendszerek sokaságának tekinti, melyek élet-tartamuk során folyamatosan változnak.

Legfontosabb jellemzőik: folyamatos instabil állapot, továbbá mindenfajta külső környezeti körülményre való fogékonyság, s az ezekhez való alkalmazkodási képesség. Ezen rendszerek természethez való viszonyulásának alapvető vonása az élő szervezetek életszakaszainak másolása és követése: születés (termelődés), fejlődés (növekedés, alkalmazkodás), önhasznosítás (megsemmisülés és újraprogramozódás).

További fontos jellemzőjük, hogy nem a formákat helyezik előtérbe, hanem az interakciók folyamatának és mechanizmusának fejlesztését. Valamennyi strukturális elemük hasonló, ezek kölcsönhatásban vannak egymással és egyetlen, önálló rendszerben léteznek.

Dunaújváros átfogó tervezési folyamat eredménye, ahol mindent az utolsó részletekig szabályoztak. Az eredmény szükségszerűen zárt forma, melynek elemei statikus rendszert alkotnak. A gazdasági és társadalmi fejlődés lehetősége fennáll, de más megközelítés szükséges ennek ösztönzéséhez. Az új hozzáállás fontos szempontja az adott kor kihívásainak való megfelelés képessége. Építészeti értelemben ez megkívánja az eredetileg lefektetett térszituációk újraértékelését és reaktiválását oly módon, hogy ezek ne csak készen kínálják, hanem ösztönözzék is az egyéni és csoportos kreativitást és különböző tevékenységek kibontakozását, mindeközben megőrizve az egyes szituációk sajátos atmoszféráját, s különleges, sokszínű jellegét. Ezáltal a város reaktiválhatja, dinamizálhatja szunnyadó potenciálját.

A városi és városépítészeti elemek egyfajta társadalmi tükörként is működnek. Napjaink problémája, hogy a lakók kollektív megnyilvánulásai háttérbe szorulnak. A rendszerváltást követő gazdasági-társadalmi folyamatok nyomán a város mikro-architektúrájában bekövetkezett változások miatt jelenleg kevés igazán élhető és szerethető, a társasági életet és a közösségi érintkezést ösztönző hely maradt. Mindez kedvezőtlenül érinti a helyi közösségeket; egyre általánosabb a hovatartozás érzésének hiánya és a lakók elszigetelődése.

A „VAS-MŰ” közösségi építmény csoport helyek, terek és térszituációk hálózata; a városi elemek és események átláthatóságát elősegítő objektumokból álló készlet. Ez a készlet gyakorlatilag hasznosítható illetve metaforikus elemek megfelelő arányú kombinálásával célozza a közösségi élet felpozícióját s a város egyedülálló és értékes téri szituációinak felélesztését.

Az egyes objektumok tematikailag programszerű beillesztések, melyek kisebb eseményeknek adhatnak teret és ösztönözhetik további közösségi események létrejöttét. Lehetővé teszik az információk megosztását és átláthatóságát, biztosítva mindenki hozzáférését társadalmi helyzetétől és hovatartozásától függetlenül.

Ezt a programot az építmény csoport az építészeti minimalizmusra törekedve, az adott térszituációkhoz alkalmazkodó beavatkozásokkal, a város meghatározó karakterének kifejezésével, a vas - mint építőanyag - alkalmazásával kívánja megőrizni, ahol a hely és az esemény harmonikusan létezik egymás mellett.

STRUKTÚRA

**FELELESZTETT
TÉRHELYZETEK**

**JEL-OBJEKTUM
CSOPORT**

MENTÁLIS TÉRKÉP

IDENTITÁS

AZ EGYKORI DUNAPENTELE ÉS KÖRNYÉKE

Pentele falu már az Árpád-korban is létezett, a település egy középkori görög szentről, Szent Pantaleonról kapta a nevét.

A mai Dunaújváros „elődje” napjainkig megőrizte falusias utca- és telekszerkezetét, zárt sorú karakterét, noha az eredeti épületekből mára hírmondó is alig maradt.

AZ „ÚJ” VÁROS

1950 május 2-án hajnalban néhány kubikos, kőműves és ács elindult a 6-os úton, majd földre merítették ásóikat, csákányaikat. Tatán maguk sem gondolták, hogy munkájuk eredményeként, néhány év múlva ábrázolják a térképet, és szerte a világon bejegyzik a kartográfusok, hogy a Duna 1582. falyankilométerénél új város, új gyáróriás született.

Dunaújváros első üteme igazi tervezett, szocialista iparváros, a korra jellemző város szerkezeti struktúrával. Épületei és városépítészeti elemei zömrel szocreál stílusban épültek meg.

A későbbi évtizedekben a város főként panelházas, szintén geometrikusabb beépítést követő, ám köztér szerkezetében sivatrab területtel bővült.

A GYÁR

Az 1950-ben alapított Dunai Vasmű Dunaújváros területének mintegy harmadát teszi ki. A gyárat 2004-ben részben külföldi tőke bevonásával privatizálták. Az ISD Dunaferr csoport jelenleg is a magyar ipar egyik legnagyobb termelő vállalat-együttese.

Az üzem épületeinek telepítésére és infrastrukturális hálózatára a szigorúan derékszögű szerkesztés jellemző.

ÉPÍTETT TÖMEGEK

SZALKI-SZIGET

A városlakók által kedvelt rekreációs terület. Északi öblében strand, déli nyúlványán ipari kikötő található.

AZ EGYKORI DUNAPENTELE

A falusias beépítésű városrészben a kiskertes zöldterületek jellemzőek leginkább. A Temető térsége hatalmas, régi fáival hangulatos hely.

DUNA-PART

A teraszos kialakítású, egészen különleges természeti adottságokkal rendelkező Duna-part a természeti környezetben elhelyezett acélszobrokkal a város egyik jelképe, emellett a lakók legkedveltebb szabadidős pihenőhelye.

AZ „ÚJ” VÁROS

Dunaújvárosban a magyar városok között a legnagyobb az egy főre eső zöldterületek aránya. Ebben a keretes beépítések belsejében húzódó, hatalmas zöld parkok is szerepet játszanak.

KISERDŐ

A városlakók által Kiserdőnek nevezett zöldterület nemcsak a véderdő szerepét tölti be a gyár és a város között, de kis ösvényeivel és kocogó útjonaival fontos, és az elkövetkező években még több figyelmet érdemlő szabadidős-zóna.

A GYÁR

Az üzem területén leginkább az üzemépületek közötti gyepfelületek jellemzőek, helyenként fák is láthatóak, de a „zöld” itt nem dominál.
Az ipari területek déli része, beleértve az Apostagi szigetet és környékét, a kocszói zagytól évtizedek óta súlyosan terhelt. A zagy a Duna iszapjával keveredett. A jövőben a sziget rekultivációja mindenképp szükséges.

ÉSZAKI LAKÓTERÜLET

A városi településszövetettel nincs szerves kapcsolata. Rendezett kertvárosias lakóterület, a meglévő utakhoz igazodó utcarendszer tagolja. Az újonnan beépülő városrész különösen a fiatal korosztálynak vonzó, nagy arányú a kisgyermekes családok jelenléte. Az idősek aránya jóval alacsonyabb a városi átlagnál.

TEMETŐ TÉRSÉG

Erős történelmi gyökerekkel rendelkező városrész, mely az idők folyamán megőrizte identitását, történelmi emlékeit. Jó fekvés, vegyes épületállomány, viszonylag megfizethető ingatlanárak, rossz közlekedési és infrastrukturális viszonyok, fejlesztendő intézményi háttér jellemzők.

ÓVÁROS

Az ún. Pentele városrész, az egykori Dunapentele központja. Szerkezete megőrizte egyedi, halmozos jellegét. Legrégibbi városrésze a Rácdomb. A városrészt jellemző 100 gyermekre jutó 180 időskorú a város legkedvezőtlenebb demográfiai mutatója.

ÚJTELEP

A terület teljesen beépült átlagos, vagy annál jobb minőségű épületállománnyal, mely egyfajta polgári jólétet tükröz. A városrész alapvetően funkcióhiányos.

ÚJPENTELE

A kertvárosias lakóterület az egykori Dunapentele déli nyúlványa, fejlesztése folyamatban van. Közlekedési kapcsolatai és a városrészt határoló értékes természeti környezetet rendkívüli előnyöket hozhatnak. Az egész városban itt a legkedvezőbb a korösszetétel.

BÉKE VÁROSRESZ

A város nyugati oldalán lévő dombra épült városrész Dunaújváros legnagyobb összefüggő lakótelepe. A városrész központjának végleges kialakítása még ma sem történt meg. Problémát jelent az épületállomány romlása. A területet nyugatról „garázs város” határolja.

KERTVÁROS

Jó adottságokkal és közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik. A Baracsi út felől alacsony szintterületű, a belvároshoz közeledve emelkedik. A városrészt keletről intézményterület és sportterület határolja. Fejlesztése nem tervezett.

TECHNIKUM

Az ötvenes években a legegységesebb szocreál negyednek tervezték, de építését 1955-ben félbeszakították és csak a hatvanas években fejezték be, már új koncepció szerint. Legfőbb problémája, hogy épületállománya a zöldterületei folyamatos rehabilitációra szorulnak, a parkolási lehetőségek alulméretezettek, intézményhálózata állandó funkcióváltásra kényszerül.

DÓZSA

A Dózsa György út a város kelet-nyugati tengelye. A városnegyed üzleti- és pénzügyi központ. A „kis” Dózsa György úton, a 4. szintes épületek földszintjének átalakításával spontán módon közel 350 méter hosszú, sétáló- bevásárló utca alakult ki.

RÓMAI

A városrész országosan a legnagyobb lakosságú terület. Szokatlan, érdekes utcaképek, merész térarányok jellemzők. Jellemzően 10 emeletes panel-épületekből áll.

BARÁTSÁG VÁROSRESZ

A vasmű úthoz kissé elferdített tengellyel kapcsolódó területet elsősorban a szalmacellulózgyár dolgozóinak építették, innen nyerte Szalmacell városrész elnevezését. Közel 2000 ember lakhelyét biztosítja.

KÖZÜZEMI TÖMB

Elnevezését az egykor koncentráltan ide telepített, mára nagyrészt megszűnt közüzemi egységekről kapta. A régi üzemek, a Kenyérgyár, Tejüzem, Cipő üzem és fonoda épületeit elbontották vagy új funkcióval töltötték meg. Itt található a piac s a Dunaújvárosi Főiskola, ahol nyolc fakultás működik.

Dunaújváros- s így magja, a Belváros-, megépítése az első öt éves terv súlypontja volt, természetes hát, hogy az egész magyar szocreál korszakot a legösszefogottabban, legjellemzőbb módon képes bemutatni. A Belváros területén található a műemlék épületek jelentős része. Az immár félszázados építészeti örökség a magyar építészettörténetnek is fontos alkotóeleme: a város központjának 1956 előtt épült része egyfajta „szabadféri múzeum”.

A Belvárosban közel 5000 lakás található, ez a város lakásállományának 22 %-a, ahol több mint 10000 ember él.

Városszerkezetileg a város és a Vasmű szoros kapcsolatára utal, hogy az észak- déli főútvonal a város főterét a gyár főbejáratával köti össze. A terület további hangsúlyos eleme a Vasmű utat keletről szegélyező zöldterület.

A közfintézmények (Városháza, kórház, rendezőintézet, múzeum, Kortárs Művészeti Intézet) és a lakossági szolgáltatások (Posta, bankok, áruházak, mozi) viszonylag koncentráltan helyezkednek el.

LAKTANYA ÉS KÖRNYÉKE

Az Északi városkapu szerepét tölti be. Alapvetően gazdasági funkciójú. Jól működő ipari park található a városrészben, az ide betelepült cégek zöme főke- erős és nemzetközi szinten is versenyké- pes.

TÁBORÁLLÁS

A valamikori szőlőhegy és tanya terület ma kertvárosias lakó- illetve üdülőházas városrész, mely alapvetően funkcióhiányos. A településrész teljes utcarehabilitációt igényel.

BELVÁROS

VÁROSRESZEK DUNAÚJVÁROS

NYUGATI GAZDASÁGI TERÜLET

A gazdasági terület egy zöldmezős beruházás eredményeként jött létre, tervezett szerkezettel, közlekedéssel. Súlypontjában található a Vasútállomás. A tervezett „Intermodális Személyforgalmi Központ” kiépülésével és az „elővárosi vasút” fejlesztésével a térség alkalmassá válik a „Nyugati Városkapu” koncepciónak megfelelő közlekedési funkció ellátására. Állandó népességgel nem rendelkezik.

DÉLI IPARTERÜLET

A terület klasszikus „barnamezős” fejlesztési és rehabilitációs terület. A gazdasági funkciójú városrész speciális elhelyezkedése, Déli Városkapu szerepe, jó közlekedési kapcsolatai és még kihasználatlan fejlesztési területei igen kedvező terepet jelentenek a városvezetés és a magánberuházók számára.

KELETI GAZDASÁGI TERÜLET

A szintén klasszikus „barnamezős” beruházási terület a Vasmű keleti részéhez kapcsolódik. Adottságai következtében sokféle funkció elhelyezésére alkalmas. A már beépült ipari és kereskedelmi-szolgáltató területek közé beékelődve található a jelenleg alulhasznosított Radari Sporttelep és atlétikai csarnok.

ZÖLDSÁV I.

Szinte teljes egészében védendő funkciót lát el, de zöldterületei rossz állapotúak s alulhasználtak, nagyon hiányzik a városrész kerékpáros kapcsolatrendszere a meglévő s a később tervezett városi és regionális kerékpárút hálózathoz.

ZÖLDSÁV II.

Hatalmas védendő területein túl a város sport és szabadidős intézményeit koncentráltja. Közlekedési kapcsolatai rendkívüli előnyöket hozhatnak. A területre, mely alapvetően pihenő- zöld övezet, több, a karaktert erősítő beruházás fogalmazódott meg.

SZALKI- SZIGET

A részben természetes, részben mesterséges ártéri képződmény északi részén pihenőpark- sétaösvénnyel, campinggel, vendéglátó létesítményekkel, szórakozó- hellyel-, déli részén ipari funkciójú kikötő. A helyiek számára évtizedek óta a város rekreációs színpontja. Kitejesedését, újraértelmezését sétányok, kerékpárutak és a Sziget előtt parkolók kiépítésével indokolt elősegíteni.

DUNAPART

A közel 2 km hosszú Duna-part mára Dunaújváros egyik jelképe s a városi lakosság legkedveltebb „kirándulóhelye”. Mikroarchitektúrájának felújítása a használhatóság érdekében szükséges. A felső partsáv gondozott zöldterületén nemzetközi elismerésű szoborpark található, mely a maga nemében páratlan értékű. A Felső- Dunaparttól egyedülálló panoráma nyílik az Alföldre. Az alsó partszakaszon található szabadidő központok többsége magánkézben van, összehangolt rehabilitációjuk megkezdése elengedhetetlen.

DUNAFERR

Az egykori Dunai Vasmű a II. világháború utáni iparfejlesztési stratégia „gyermeké”. A piactudományi követelmények szerint átalakított, konszernként működő és részben külföldi tőkebevonással privatizált vállalatcsoport napjainkig megtartotta, sőt növelte a hazai iparban betöltött szerepét. A városnak létérdeke, hogy a Dunaferr Rt. ne csak megmaradjon, fejlődjön, de olyan technológia-váltást hajtson végre, amely hosszabb távon teszi az innováció húzóerevévé. „Hídő-szerepével” a hazai fejlesztések meghatározó területeként logisztikai „központ-volta” is kijelölhető.

Mindezek ellenére a Belváros mégis alulfunkcionál, városközpont szerepét nem képes betölteni. Nincsen minőségi szálloda, az üzletemberek csak átutazó jelleggel keresik fel. A lakossági szolgáltatások, kiskereskedelmi üzletek fűzött sokszínűséggel, „ad hoc” jelleggel települtek. A Vasmű úton jelentős az átmenő forgalom, ez a fő oka annak, hogy az itteni épületsor földszinti üzleteinek minősége erősen leromlott.

A Városfejlesztési Stratégia első számú akcióterülete a Belváros, melynek kiemelt fontosságú városrehabilitációs jogosultságát központi területen való elhelyezkedése és funkcióellátottsága igazolja.

A belvárosi funkció újjáélesztéséhez szükséges az értékek megőrzése mellett a közösségi funkciók bővítése, a közlekedés tehermentesítése, a kulturális intézmények bevonásával a kulturális központ funkció megerősítése és felújítása valamint új, vonzó bevásárlási és szórakozási célpontok kialakítása.

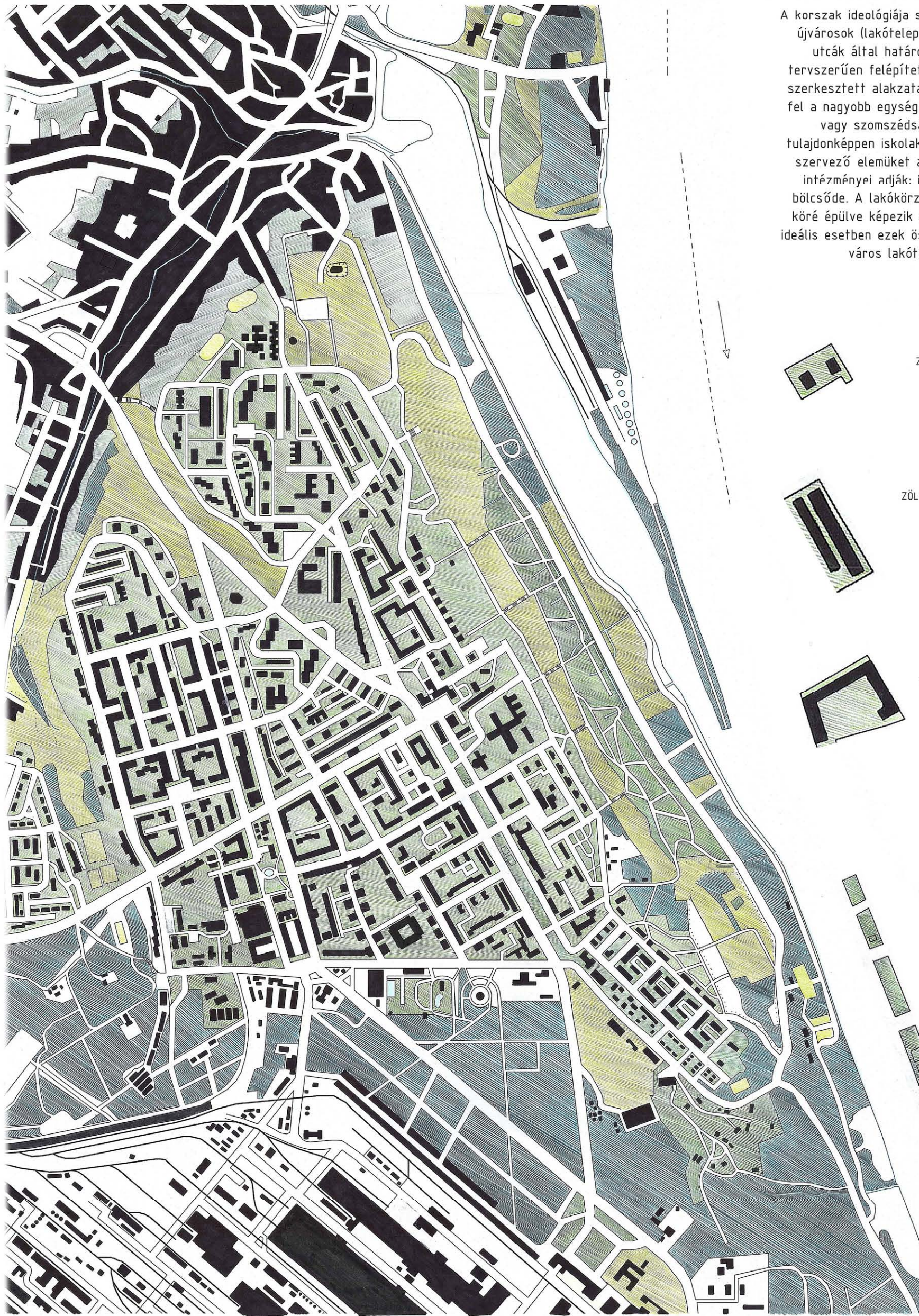
A tágas terek és a Duna- part közelsége jó lehetőséget kínálnak közparkok és közösségi terek kialakítására, hogy az emberek szívesen keressék föl a Belvárost.

Nyugdíjas néni
a Duna- parton
Szereti Dunaujvárost,
a város építése óta itt él. Kezdetben hivatalban, majd a Zeneiskolában dolgozott. Esténként sétál a Duna-part Felső sétányán, ez a kedvenc helye. Hétfőként bevásárol a piacon, de amúgy főleg otthon van, a „közéletben” nem vesz részt, nem tudja, mi hiányzik a városból, hogy az jobb legyen.

Tanítónő (Dózsa György Általános Iskola) és bölcsődei gondozónő a Duna- parton Szeretnek, vagy sem, itt kell élnem, a városhoz kötétek, mely egész jó hely lenne, ha a „Vasműt” (Dunaferr) elvinnék innen. Nagyon szennyezett szerintük a levegő, s ez komoly probléma. Szeretik a Duna-partot. Nagyon alacsony a fizetésük, érzésük szerint Magyarországon elhagyatottak az emberek és nehéz boldognak lenni. Nincs lehetőség például minőségi ruhákat venni, minden kínai, amit felháborítónak tartanak, és Nyugat-Európából is a „szemetet” hozzák hozzánk véleményük szerint. Úgy gondolják, hogy a város rendezetlen, egyáltalán nincs pezsgő élet. A fiatalok mind elmennek, a saját (középiszkolás és egyetemista korú) gyermekeik is, mert „itt nincs semmi”. A munkaerő piac az idősebbekkel telített, nehéz pályakezdeként betörni és dolgozni kezdeni. Kevés a fizetés! Több színház kéne, a Bartók Kamaraszínház igen jó, de nem elég. Jó lenne, ha a város gondolkodna alternatív energiaforrások használatában, főleg termálvizek használatában, hogy például így a távfűtésről le lehessen válni. Sok a probléma... **Fiatal lány a Főiskolánál** Helybéli, a Dunaujvárosi Főiskolán tanul. Jó itt, minden ideköt; a család, a barátok. „Jól elvan” itt. Kéne még „normális” szórakozóhely a városba. A fiatalok fő találkozási helye a Dózsa Mozi előtti tér. A lepukkant helyeket nem ismeri a városban, ilyen helyekre nem jár. **Két fiatal lány** Mindketten elsősök a Dunaujvárosi Főiskolán, egyikük kollégiumban, másikuk alberletben lakik. Szerintük jól jönne egy pláza a városba, mert látványosság és mert lehet benne vásárolni. Úgy ítélik, jelenleg nagyon szétszórtan vannak az egyes boltok, rohangálni kell egyikből a másikba. Jól jönne pár jó ruhabolt. Szórakozóhely is kéne, a „főautó” mögött van kettő, ami amolyan füstös kocsmá, meg tudnak még egy diszkóról is valahol. A Duna-part szerintük túlzottan el van dugva, jobban ki lehetne használni. A Főiskola előtti tér „tökjő”, még több ilyen kéne a fiataloknak, meg városiasodni kéne még egy kicsit, aztán akkor jó hely lenne... **Fiatal fiú a Technikumban** Pesti, csak itt tanul a Főiskolán. Főleg Budapestet szereti, ott jár bulizni, de szerinte sok szórakozóhely van Dunaujvárosban. Pozitív, hogy nincs sok szemét, „alakul a város”. A közterületek szerinte jobban néznek ki, mint Pesten. **Fiatal fiú a Völgyben** A Széchenyi István Gimnáziumba jár, és mellette dolgozik is. Nagyon szeret itt élni. Kéne több szórakozóhely, meg park. A gyár miatt a levegő bűdös. A Duna-partot nagyon szereti. **Három fiatal roma nő a Főiskola előtt** Nem szeretnek itt élni. Nincs semmi lehetőségük, nem kapnak állást, pedig lenne szakma, de még tanfolyamra sem járhatnak, nem engedik nekik. Szerencsére mindhármójuk párja dolgozik (segédmunkás, hegesztő munkás, feldolgozó munkás). Rossz a levegő, „gázos”, az emberek rákban halnak itt meg, „próbálják titkolni, de ők (lakók) tudják”. A város egész szép, több szép park kéne, meg fa! Kéne játszótér is, meg diszkó (ezen nevetnek). Pedig oda sem engedik be őket. Pedig ők nem csinálnak semmi rosszat, nem értik, miért kell mindenkit egy kalap alá venni. Ők nem is lopnak, egyikőjük utoljára kisgyerekként lopott cukrot, mégis, ha bemennek egy boltba, rögtön követik őket. Szerintük nagyon is jelen van a szegregáció a városban... **Idős néni a Dózsa Mozi mellett** Körülbelül a kilencvenes évek óta lakik a városban, mivel a férje a Rendészetről kapott munkát. Ha szereti, ha nem, most már itt kell élnem. Javasolja, hogy kerüljem a cigányokat és az árusokat. Szerinte az a rossz a városban, hogy sok a „rossz cseléd”, amolyan „ki ha én nem” ember, aki nagyra van a munkájával. Éjjel kopogni szoktak hozzá, szerinte roma emberek. A lépcsőházukba a hátsó ajtón bárki bejárhat. Mondta, hogy keressem meg máskor is, ha erre járok. **Idős nő a Mackónál** Nyugdíjas, 70 éves elmúlt. Nagyon szeret itt élni. Először 20 évig itt éltek, aztán húsz évig Venyimén, mert a férje nem szeretett itt lakni, aztán a férje halála után ő visszajött Dunaujvárosba. Elmondja, hogy régen rengeteg munkalehetőség volt a városban; a Vasmű- a férje itt volt esztergályos-, a Papirgyár, az Óragyár, a Ruhagyár és a Fonoda. Könnyű volt változtatni is. Ő például egy ízben nehéz élethelyzetbe került, mert édesanyja megbetegedett, gyakran föl akart hozzá járni. Fölmondott munkahelyén, és már másnap tudott más, az igényeinek jobban megfelelő, munkahelyet találni. Szerinte örülni kell a gyárnak. Nem feltétlenül attól betegek az emberek. Szerinte örülni kell, hogy van munka, és nem következett be az, ami Ózdon és Miskolcon. Elmeséli, hogy a Vasműből ment nyugdíjba, az utolsó tíz évében a „minta előkészítőben” dolgozott, szén- és kokszmintákat készített elő. A nagy darabokat széttörték, aztán egészen lisztszerűvé őrölték. Nagyon szeretett ott dolgozni, a koszos munka ellenére, az ember munka után csak lezuhanyozott. De ezt nem mindenki bírja. Nagyon élvezte és szerette a fiatalok társaságát munka közben. Nem is tudja pontosan megfogalmazni, miért szeret annyira itt élni. A hangulat teszi. Meg a munkalehetőség. Olvas-ta Moldova Györgyöt, aki megírta, mi lett Ózdon, Miskolcon, „és ha ő írja, biztosan így is van”. Jó, hogy itt nem az a helyzet; munkanélküliség, pénzhiány, nyomor. Szerinte aki nagyon akar, az most is el tud a városban helyezkedni. És úgy itéli, sok a programlehetőség is. „Most szombaton lesz” (09.18.) a Duna-parton Labornapok a Vasmű szervezésében. De nyáron is például sokat jár a Petőfi Ligetbe, ahol ingyenes szabadtéri koncerteket tartanak. És szereti nagyon az új Élményfürdőt is, szokott menni az unokájával, meg neki az uszodavíz már túl hideg, ez még jó. Van egy fia és egy lánya, mindkettő családos, a fia Székesfehérváron, a lánya Baján él. **Teremfelügyelő nő az Intercisa Múzeumban** Szeret itt élni, mert nyugalmas a város és jó a közbiztonság. Szerinte az ötvenes években épült szocreál városmag nagyon szép, és szerinte másoknak is ez itt a véleménye. **Teremfelügyelő fiatal lány a Kortárs Művészeti Intézetben** Nem nagyon szeret itt élni, legjobban a munkanélküliség zavarja. Véleménye szerint nagyon nehéz munkát találni. Építészeti szempontból számára nem annyira tetszetős a város, szerinte, ha olyan épületek lennének, mint Budapesten a belvárosban, vagy Prágában például, akkor már tetszene neki. Panelban lakik, bár onmagában a panellal nincs baja, de a környék elhanyagolt. A galériába elég kevesen jönnek, főleg magánemberek, leginkább iskolás csoportok érkeznek. **Levendulaárus idős néni a Vasmű úton** 1951 óta él itt, őslakos. Pesten tanult és a Postán kezdett el dolgozni, amikor ide helyezték. Kezdetben itt is a Postán, majd a Ruhagyárban dolgozott, oda a magasabb fizetés miatt ment. Szeretett itt élni, és adott volt a lakáslehetőség. Most is a Gagarin téren lakik, két gyermeke van és öt unokája, az egyik fiúunokája most nősül. Szerette, hogy minden helyben volt, óvoda és iskola a gyerekeknek, és játszótérek. Ma azokat átalakították parkolóvá. Rengeteg gyerek volt „akkoriban” (50-es, 60-as évek), még olyan család is volt, ahol nyolc gyermeket neveltek! Sokszor még éjjelre sem kellett bezárni az ajtót (napközben ez általános volt), nem volt lopás meg ilyesmi. Volt egy nagyon jó tanácselnökük, a Tapolcai, az igazán a szíven viselte a város sorsát. Köztük élt, a szomszédban. Ma a „vezetők” kint élnek luxusvillákban, hát hogy képviselhetik hitelesen a várost!? A „tanácselnöknek” itt kell élnie köztük, és tudnia mindig mindenről. Tapolcai valahogy „jobban egreciroztatta a népet”, és az emberek így függtek tőle. Egyszer a sarkon (a közelünkben) hócsata alakult ki, melyben a tanácselnök is részt vett, hogy hogyan kezdődött, nem tudja, de nagyon nagy élmény volt! Akkoriban keményen ment a munka, „nem mint a mostani munkások, hogy immel-ámmal tingli-tangli”. Ők keservesen és sokat dolgoztak a megélhetésükért, és hát, ráment az egész életük. **Balkáni gerle**
Hu-hú-
hu...
Hu-hú
-hu
...
Ő pedig még most, nyolcvan éves kora után is főlmászik a mandulafára, az unokái mindig mondják is neki: „miből vagy te, nagy!?”.
Acélból. A város elhanyagolt. A rózsagyásokat nem gondozza senki...
Édesanyám Budapesten él, de gimnazista koráig a városban lakott, akkor Pécsre került. Nagyon szeretett Dunaujvárosban élni. Egyrészt ott voltak a szülei, a testvére és a barátai. Másrészt, rengeteg lehetősége volt; zenei általánosba járt, néptáncolt, nyelveket tanult. Igen magas szintű volt az oktatás. Az ember semiben nem szenvedett hátrányt Budapesthez képest. Nagyon boldog és gazdag volt a gyerekkora, amit sosem felejt majd el, amíg csak él.

MENTAL MAP DUNAÚJVÁROS

A korszak ideológiája szerint a szocialista újvárosok (lakótelepek) jellemzője az utcák által határolt lakótömbök tervszerűen felépített, konfigurációkba szerkesztett alakzatai. Belőlük épülnek fel a nagyobb egységek: a lakókörzetek vagy szomszédsági egységek, tulajdonképpen iskolakörzetek. Alapvető szervező elemüket a gyermeknevelés intézményei adják: iskola, óvoda és bölcsőde. A lakókörzetek egy centrum köré épülve képezik a lakónegyedet, s ideális esetben ezek összessége adja ki a város lakóterületét.

ZÖLDBEN ÚSZÓ PONTSZERŰ ÉPÜLETTÖMEGEK

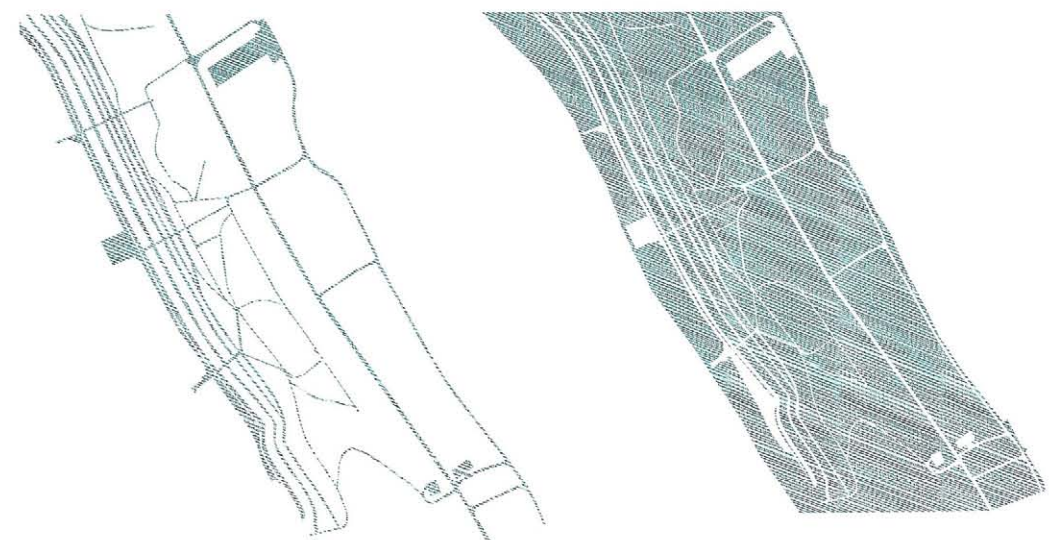
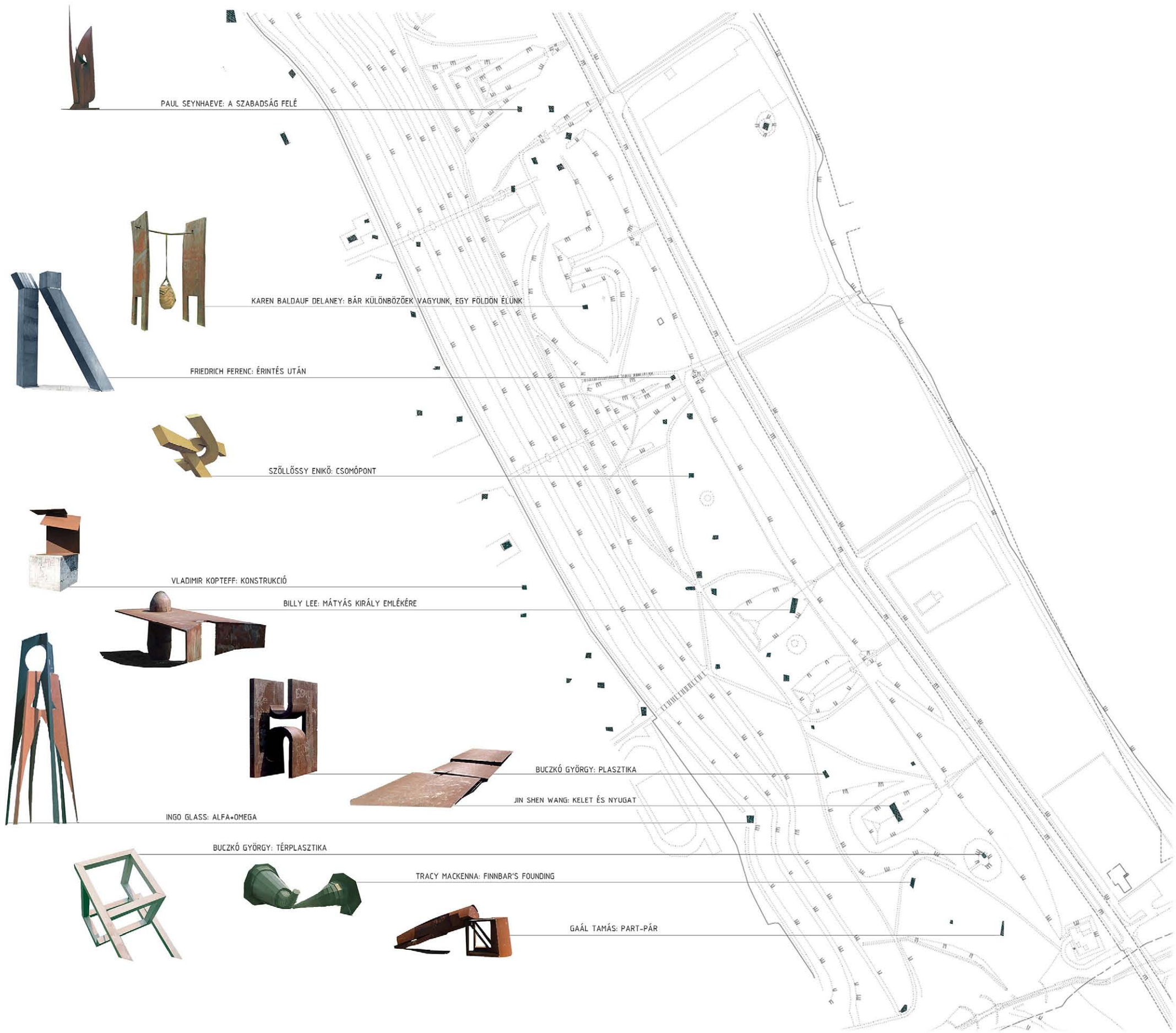
ZÖLDBEN HÚZÓDÓ VONALSZERŰ ÉPÜLETTÖMEGEK

ZÖLD PARKOT KÖZREFOGÓ KERETES ÉPÜLETTÖMEGEK

VASMŰ ÚT

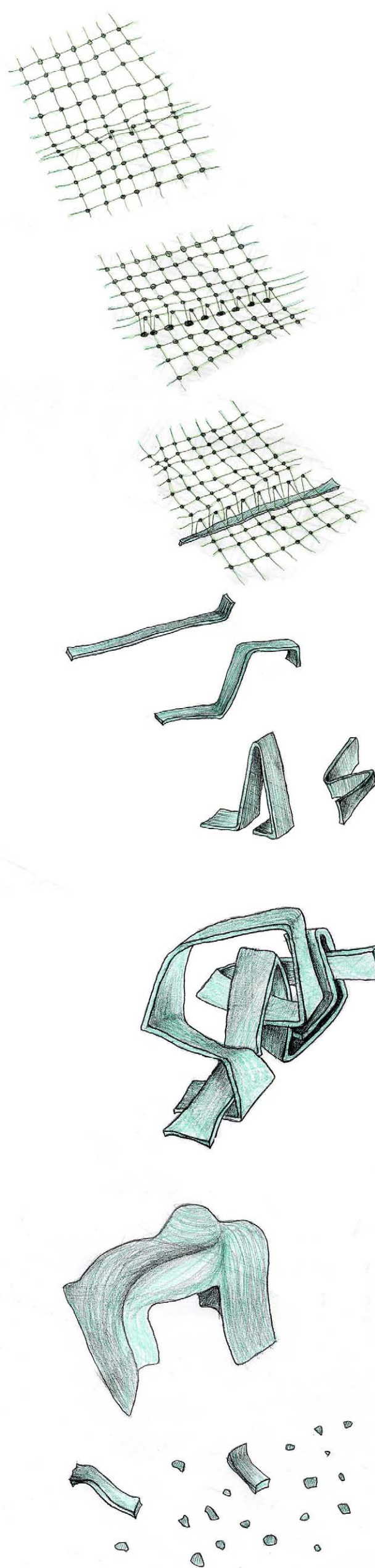
A város tengelyeként funkcionáló, széles út kiemelt szerepű, összefüggő, hosszanti zöld- és köztér sávot képez.

Sávosságának iránya közel azonos a Duna-parti szoborpark teraszainak észak-déli irányultságával.

A VASMŰ ÚT MEGÚJULÓ KÖZTERÜLET SÁVJA A RÁTELEPEDŐ "VAS-MŰ" CSOPORTTAL ÉS A DUNA-PARTI SZOBORPARK SZÁMOS ROKON VONÁSSAL BÍRNAK. A VASMŰ ÚT TÁJOLÁSA ÉS VONALVEZETÉSE ALAPVETŐEN MEGEGYEZIK A DUNA-PART ÖSVÉNYEINEK ÉS ZÖLD SÁVJAINAK IRÁNYÁVAL. A SZOBORPARK ALKOTÁSAINAK KÖZÖS VONÁSA, HOGY ALKOTÓIK ÚGY TERVEZTÉK MEG ŐKET, HOGY AZ ADOTT SZOBORBA ANNAK LEENDŐ HELYSZÍNÉT IS BELEKOMPONÁLTÁK, ÍGY A MŰ ÉS KÖRNYEZETÉNEK KONTEXTUSA EGYMÁSSAL ÖSSZEFONÓDIK, EGYÜTT ALKOTNAK EGY EGÉSZET. A VASMŰ ÚTON ÉPÜLŐ KÖZÖSSÉGI ÉPÍTMÉNYEK TELEPÍTÉSE ÉS ÉPÍTÉSZETI MEGFORMÁLÁSA IS EZT AZ ELVET KÖVETI. MÁS SZÓVAL, AHOGYAN A SZOBROK IS A DUNA-PART EGY-EGY 3D-S PIXELÉVÉ VÁLNAK, ÚGY SZERETNÉNEK AZ ÚJ ÉPÍTMÉNYEK IS KÖRNYEZETÜK ALKOTÓRÉSZEIVÉ VÁLNI.

MIKROSTRUKTÚRÁK

T E R M E L Ő D É S

N Ő V E K E D É S

A L K A L M A Z K O D Á S

M E G S E M M I S Ű L É S

Ú J R A P R O G R A M O Z Ó D Á S

S Z Ü L E T É S

F E J L Ő D É S

Ö N H A S Z N O S Í T Á S

A „VAS-MŰ” ÖNSZERVEZŐDŐ RENDSZER, MELYNEK VALAMENNYI STRUKTURÁLIS ELEME HASONLÓ.

JELLEMZŐJE A FOLYAMATOS INSTABIL ÁLLAPOT S AZ ALKALMAZKODÁSI KÉPESSÉG.

LÉTÉNEK FŐ ÉRTELME AZ INTERAKCIÓK FOLYAMATÁNAK FEJLESZTÉSE

UTCABÚTOR ELEM

INFORMÁCIÓS ELEM

ÉPÜLET ELEM

SZIMBÓLUM ELEM

DUNA-PART ÉS SZOBORPARK

Az 1970-es évek elejétől fokozatosan kiépülő, botanikájában megtervezett, gazdag növényzettel betelepített, teraszos Duna-parton jött létre - 58 nagyméretű műalkotás elhelyezésével - a város egyik legszebb részeként, a sétáló utakkal szegélyezett Szoborpark.
A terület várossal való térbeli kapcsolata lehetne szervezesebb, továbbá maga a szoborpark is nagyobb figyelmet érdemelne.

VÁROSHÁZA TÉR - FŐ TÉR

A kiemelt helyzetben lévő, számos igazgatási és kulturális intézménnyel övezett tér funkcióját jelenleg nem tölti be.
Fő térré válásához városépítészeti és funkcionális megújulása szükséges. Ez a belváros fejlesztési stratégiájának egyik vezérgondolata.
Ennek az elképzelésnek további fontos része a térről a Duna-partra vezető tengely mentén kialakítandó új sétány is.

VASMÚ ÚT

A Belváros tengelyeként funkcionáló széles út a Fő teret és a gyár bejáratát köti össze.
Területén teljes közterület rehabilitáció szükséges.

VÁROSI TEREK

A KÖZÖSSÉGI ÉLET ALAPVETŐ SZÍNTEREI
KÜLÖNBÖZŐ SZITUÁCIÓKBAN

A VÁROS TENGELE

PÁRHUZAMOS A DUNA-PART SÁVJÁVAL

TENGELYRE MERŐLEGES UTCÁK

VÁROSI TEREKET KÖTNEK ÖSSZE, FONTOS
IRÁNYOKAT JELÖLNEK KI

VÁROSLAKÓK ÁLTAL KEDVELT ÉS HASZNÁLT ÚTVONALAK

DUNAÚJVÁROSI ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK TANÚTJA

VASMÚ TÉR

A gyárhoz való megérkezés városépítészeti szituációja jelenleg még kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában.
A főként parkolókkal zsúfolt nagy tér átláthatatlan, az eligazodás nehézkes. A térhez közel húzódik a Garázssor és a szabadtéri Gyártörténeli Gyűjtemény. Ezek megtalálása problémás, az utak, a fátlák, a közvilágítás és az utcabútorok elhanyagoltak.
A jövőben a tér forgalmi és építészeti átalakítása kívánatos és szükséges.

LAKÓHÁZ, Malomsoki József, 1960

A modern 2. periódusában épült, az utca vonalában szabadon álló, pince-földszint+3 emeletes, függőfolyosós lakóház a Dunaújvárosi Építészeti Emlékek Tanútjának utolsó állomása. Az épület két szekcióból áll, szintjei egymástól 1 lépcsőpihenő magassággal eltolódnak, a két épületrész hossz tengelye is el lett tolva egy szobasor mélységével. A két épületrészt a lépcsőház szervesen kapcsolja össze. A bejárat jellegzetes, erősen kiugró, törtvonalú vasbeton lemez előtetőjét keskeny vasoszlop-pár támasztja alá.

68 LAKÁSOS LAKÓHÁZ, Schmidl Ferenc, 1953-54

Az utca vonalában álló, előkertes, hozzávetőleg Z alaprajzú sorház a Dunaújvárosban alkalmazott gyakorlatiól eltérő kötetlenebb alaprajzával, árkdós átjárójával az egyetlen épület, mely ennek a területnek szigorú beépítési rendjét oldottabbá teszi. Sarokerkélye a tervekől eltérően nem figurális díszítést, hanem ornamentális sgraffito díszítést kapott, mely Medveczky Jenő alkotása.

DÓZSA FILMSZÍNHÁZ, Szrogh György, 1951

A korszak kulturális létesítményei között a mozi kiemelt jelentőséggel bír, mert a film az ideológiai nevelés kitérített eszköze volt. Szfáinvárosban a középületek közül elsők között kezdtek el a 800 férőhelyes mozi tervezési munkáit. Ebben az időszakban Budapesten csak két nagyobb mozi volt: a Corvin és a Vörös Csillag.

KIPOROLÓ TÉR

TIPIKUS, KŐ TÉRFALAKKAL ÖVEZETT KIS TÉR, EGY SZINTÉN TIPIKUS, A VÁROSRA JELLEMZŐ, ACÉL-BETON POROLÓ-MATUZSÁLEMEL. ITT MINDENKI BESZÉLGETHET EGY JÓT, ÉS A SZÍVÉT IS KIPOROLHATJA...

KOLISOK KIS TERE

A KOLLÉGIUM ELŐTT MINDIG JÓ BESZÉLGETHETNI, ELSZÍVNI EGY CIGIT VAGY CSAK ÚCSORÖGNI...

DUMA PADOK

A KOSSUTH UTCA SOKAK SZERINT A VÁROS LEGSZEBB UTCÁJA.

BESZÉLGETHŐ HELY-BÁRKINEK...

RANDI PADOK

A DÓZSA MOZI ELŐTTI TÉR A DUNAÚJVÁROSIK EGYIK LEGKEDVELTEBB TALÁLKOZÁSI HELYE, MINDEN KOROSZTÁLY KÖRÉBEN NAGY NÉPSZERŰSÉGNEK ÖRVEND. ITT MINDIG TÖRTÉNIK VALAMI...

BÉKE ÉTTEREM ÉS ÜZLETHÁZ, Vági Oszkár, 1950

„CSONT” LAKÓHÁZAK, Schall József, 1950

T alaprajzú végsekciónk összetételével képzett, 2 szekciós, 4 fogatú, részben alápincézett, ún. hőközlős pincével ellátott típus lakóház.

BARTÓK KAMARASZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZETEK HÁZA, Kiss Dezső, 1951

A Petőfi liget felől szabadtéri színpad is csatlakozik hozzá.

„NAGYBIVALY” LAKÓHÁZAK, Schall József, Wagner László, Zoltán László, 1950

Kelleti-nyugati tájolású, előkertes, 5 szekciós sorház, részben alápincézett, pillangó tetőemeléses típus lakóház.

ESŐBEÁLLÓ

A BARTÓK KAMARASZÍNHÁZ SZÍNPADRA NYÍLÓ AJTÁJÁN BELÉPÉSRE VÁROKNAK...

ASZTALOK

NYÁRESTÉK, KÁRTYA, ULTIBAJNOKSÁG, SAKK, RINGLÓ-VACSI

SPONTÁN MOBIL SZÍNPAD ÉS TÉR

A CENTRÁLIS HELYZETŰ TERBE SZÁMOS UTCA FUT BE, ISKOLÁK, SZÍNHÁZ ÉS AZ ÜZLETHÁZ IS ITT ÁLL. A LÉNYEG ITT A KREATIVITÁS, AKÁRMI IS TÖRTÉNIK: KÜLÖNÖRA, ELŐADÁS VAGY CSAK EGY TALÁLKOZÓ...

VÁRAKOZÓ-TALÁLKOZÓ TÉR

A BÉKE TÉRI BUSZPÁLYAUDVAR ÉS AZ USZODA KÖZÖTT MEGJULÓ TÉR VÉGRE IGAZI VÁROSI TÉR LEHET, AHOL KELLEMESEN LEHET AZ IDŐT MŰLTATNI BUSZUTAK ELŐTT-UTÁN, ÚSZÁS VAGY STRANDOLÁS ELŐTT-UTÁN...

FABÓ ÉVA SPORTUSZODA, Péchy Imre, 1977

A kb. 1440 fő befogadó képességű dunaújvárosi uszoda egész évben a sportolni, úszni vagy csak pihenésre vágyó közönség rendelkezésére áll. Az uszoda területe számtalan kikapcsolódási lehetőséget biztosít minden látogató számára, akiknek komfort érzetét rendezett női és férfi öltözők, kultúralt zuhanyzók, de legfőképp szakképzett személyzet segíti elő, mindezt mérsékelt, széles kör által megfizethető áron. A szabadtéri nagy úszómedence az ország egyik legjobb medencéje.

INFORMÁCIÓS ALAPPONT

INFORMÁCIÓ MINDENKI SZÁMÁRA A VÁROSRÓL, AZ ESEMÉNYEKRŐL, RENDEZVÉNYEKRŐL.
A VÁROST FELFEDEZNI INDULÓK KIINDULÓ BÁZISA LEHET, DE A VÁROSLAKÓK SZÁMÁRA IS INTERAKTÍV ÖTLETBAZÁRRÁ VÁLHAT, HA ÉPP NINCS MIT CSINÁLNI ÉS NINCS HOVÁ MENNI...

INFO PADOK

EGY HELY, FŐLEG KOLISOKNAK, AKIK SZERETNEK SZABAD TÉRBE Lenni, AHOL MELLESLÉG MÉG WIFI IS VAN...

INFO PONT

FÓKUSZBAN A FŐISKOLÁSOK. ITT MINDENRŐL ÉRTEŚULHET, AKI ITT TANUL, ÉS Ő IS MEGOSZTHATJA A HASZNOS INFÓKAT A SORSTÁRSÁKKAL...

KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓI SZAKKÖZÉPISKOLA

A gyakorlóétterem az Építők útján van.

1. SZÁMÚ RENDELŐINTÉZET, Ivánka András, Kondoray Gyula, 1951

A kortárs kritika szerint "a város hangulatától legidegenebb középület". Az épület homlokzati kiképzése a tervekben még modern karakterű, az applikatív egyiptizáló jellegű díszítő motívumok teljesen hiányoznak, de az épület tömege és nyílászorítási rendszere már kialakult. A homlokzatok terveit többször módosították, a kivitelezésre került tervet a sásleves főpárkánnyal, a trapéz alakú kapukeretekkel, a rézsús ablakmélvédekkel, az előcsarnok hatszögű ablakaival az EM mint már "valamennyire elfogadható" engedélyezte. A kortárs kritika azt jól érzékeltte, hogy a "stíluskeresés során" az utólag tervezett díszítő elemeket "ráerősztakolták" egy alapvetően modern szellemiségű épületre, minek következtében szervesen a kapcsolódás.

INFO PONT

FÓKUSZBAN AZ EGÉSZSÉG.
A VÁROS LEVEGŐJÉNEK MINŐSÉGÉT DÖNTŐEN A VÁROS TERÜLETÉN MŰKÖDŐ IPARI ÜZEMEK, ELSŐ SORBAN A DUNAFERR RT., BEFOLYÁSOLJÁK. A LEVEGŐ ÜLEPEDŐ PORRAL ERŐSEN TERHELT. JOBB FELNI, MINT MEGJEDNI...

INFO PARK

EZEN A TÉREN NAGYON SOK EMBER MEGFORDUL. MELLETE ÁLL A BUSZPÁLYAUDVAR ÉS A SPORTUSZODA IS, KÖZELÉBEN PEDIG ÁTALÁNOS ISKOLA, FŐISKOLA ÉS SZÍNHÁZ IS TALÁLHATÓ.
A HELY INFORMÁCIÓ FORRÁS ISKOLÁSOKNAK, UTAZÓKNAK ÉS USZIZÓKNAK EGYARÁNT...

GARÁZSSOR

Az egykori garázsok ma már csak részben töltik be funkciójukat, ebben a napjainkra megváltozott autózási szokások is szerepet játszanak.
A város tervei között szerepel, hogy számos garázsban időszakos műtermet létesítsenek. Ezen kívül a Garázsos a város egyik jellegzetességének számító Dunaújvárosi Garázs Fesztiválnak is helyet adott már, jó lenne, ha ez a "tradíció" még sokáig fennmaradna...

ÚTJELZŐ

A VASMŰ TÉREN NEMCSAK A HATALMAS GYÁR FŐBEJÁRATA TALÁLHATÓ. AKI JOBBAN KÖRBEJÁR, A KÖRNYÉKEN MÉG SZÁMOS MÁS IZGALMAS LÁTNIVALÓRA BUKKANHAT...

DUNAFERR DUNAI VASMŰ FŐBEJÁRATA ÉS IGAZGATÓSÁGI ÉPÜLETE, Szendrői Jenő, Lauber László, 1951-52

Az épületegyüttes három funkcionálisan elkülönülő egységből áll; igazgatósági épület, díszkapuzat és kultúrterem. A főbejárat oszloppáros, 3 tengelyes monumentális diadalkapu a Vasmű út reprezentatív lezárására. Az egyiptizáló sásleves fejezetű oszlopok stílizált akantusz sorsal díszített architrávot támasztanak alá. Az oszlopcsarnok mennyezetét gerendázat tagolja, a csarnok hátfalán a kapuk felett Domanovszky Endre 1954-55-ben készült háromrészes, mintegy 3,5 méter magas munkás-paraszt szövetséget ábrázoló seccoja látható.

SZOBORHÁZ

AZ ÉPÍTMÉNY FŐ FUNKCIÓJA, HOGY KAPU ÉS ÁTVEZETÉS A VÁROSIAS FŐTÉR ÉS A TERMÉSZETI KÖRNYEZETBEN HÚZÓDÓ SZOBORPARK KÖZÖTT. FÉM INSTALLÁCIÓVAL A KÜLÖNBÖZŐ ÉRZÉKELÉSI TERÜLETEKRE HATVA TÁRJA FÖL AZ ACÉL TERMÉSZETÉT. EZEN KÍVÜL ALKALMANKÉNT HÁZASSÁGKÖTŐ HELY IS AZOK SZÁMÁRA, AKIK EGY KÜLÖNLEGES HELYSZÍNEEN SZERETNÉK ÖSSZEKÖTNI ÉLETÜKET.

"VAS-MŰ" KÖZPONT

A "VAS-MŰ" KÖZÖSSÉGI ÉPÍTMÉNY CSOPORT KÖZPONTJA, MELY A FŐ TÉREN CSAK JELESZÉRE JELENIK MEG, MAGA A KÖZPONT FUNKCIÓ BEKÖLTÖZIK A "LÁNCHÁZBA", MELY FUNKCIÓVÁLTÁSSAL NEMCSAK A "VAS-MŰ" CSOPORT, HANEM A VÁROS MŰVÉSZETI ÉLETÉNEK KÖZPONTJÁVÁ VÁLIK. A JELENLEG ITT ÜZEMELŐ TOUR-INFORM IRODA FELADATAIT IS A "VAS-MŰ" LÁTJA MAJD EL.

VÁROSHÁZA ÉS IRODAHÁZ, Baranyai Ferenc, 1960-as évek második fele

A Városháza toronyépülete keskeny nyakkal kapcsolódik az L alakú irodaszárhoz, melyre a város újabb szint építését tervezi, hogy a magasságkülönbséget csökkentse és a tömegek harmonikusabbá váljanak.

KILÁTÓ PONT

A FŐ TÉRRŐL INDULÓ SÉTÁNY BEFEJEZŐ ÉPÍTÉSZETI ELEME A DUNA-PART MINDNEKIHEZ TARTOZÁSÁNAK ÉRZÉSÉT, S A GYÖNYÖRŰ HELYEN FIZIKAILAG IS ÉRZÉKELHETŐ HATÁRTALANSÁG ÉRZÉTÉT SZERETNÉ KÖZÖS ÉLMÉNNYÉ TENNI, AMIT CSAK ITT LEHET ÁTÉLNI...

228 LAKÁSOS LAKÓHÁZ, Regula Ede, Tili Antal, 1955-59

Az északi udvar kiemelkedő dísz a keresztszárny sarkán három szintet átfogó, hengeres zárterkély Farkasvölgyi István domborműveivel.

INTERCISA MÚZEUM (KORÁBBAN PÁRTHÁZ), Weiner Tibor, Vági Oszkár, 1952

A nem túl jól sikerült épület legfőbb értéke, hogy az 1951-es beépítési terv egyetlen megvalósult darabja s a Fő tér legkorábbi épülete. 1970-ben a városi múzeum részére alakították át. Napjainkban további funkcionális felújításra szorul, ám ha ez megőrtenék, az új Művészeti Központ fontos és szerves farsimlézménye lehet.

"LÁNC HÁZ", Baranyai Ferenc, 1961

A város egyik legigényesebben megformált modern karakterű épülete. A 3 egyedi tervezésű, földszintjén összekötött pontházhoz egy merőleges hiddal függőfolyosós sorház kapcsolódik, az összekötő híd jelenleg rendkívül elhanyagolt állapotú. A pontházakat összekötő földszinten található a Kortárs Művészeti Intézet, s a Tour-Infom iroda. A remek épületben részleges funkcióváltás tervezett: a Kortárs Művészeti Intézet a város Művészeti Központjává egészülne ki, s a "VAS-MŰ" csoport központját is befogadná, melynek szervezése innentől történhetne. A pontházakban a lakások átalakításával további kiállítóterek jöhetnek létre, a legfelső szint műtérrelmékái megmaradnának, ezáltal az Acél szobrászati Szimpozium is újítható lenne.

A-CÉL-PONT

A VASMŰ ÚT ÉS KÖRNYÉKÉNEK SÚLYPONTJÁBAN ELHELYEZKEDŐ ÉPÜLET VÁLTOZATOS KÖZÖSSÉGI ÉS KULTURÁLIS ESEMÉNYEK BEFOGADÁSÁRA ALKALMAS.

KUCKÓ

A LAKÓTÖMB KÖZÖSSÉGE ÁLTAL HASZNÁLHATÓ KIS ÉPÜLET KULCSA AZ EZZEL MEGBÍZOTT GONDNOKTÓL VEHETŐ ÁT, S HASZNÁLÓI TEVÉKENYSÉGEK CSAK A KÉPZELLET SZABHAT HATÁRÁT: HÁZIBULI, NYÁRI MINKONCERT, HEGEDŐÚRA, TEADÉLUTÁN VAGY AMI JÖN...

KOLLÉGIUM (EGYKOR ANYAOTTHON ÉS BÖLCSŐDE), Jálics János, Staffer Károly, 1953

LAKÓHÁZ, A FÖLDSZINTEN ÁRKÁDOS ÜZLETEKSEL, Weiner Tibor, Bakos Béla, 1953

A Vasmű út és a Kossuth Lajos utca találkozásánál az 5 emeletes épület 8 emeletes torony teggal jelöli meg.

VASVÁRI PÁL ÁLTALÁNOS ISKOLA, Schall József, Zilahy István, 1950-51

Klasszikus modern stílusú, szabadon álló, szárnyanként változó magasságú, kétemeletes iskola. Kisejézésű lapostetővel fedett 4 épületszárnya udvart zár körül.

100 LAKÁSOS LAKÓHÁZAK, A FÖLDSZINTEN ÁRKÁDOS ÜZLETEKSEL, Weiner Tibor, 1951

Weiner a városrészt többi lakóházától eltérően nem használt fel típustervet, mert a város reprezentatív főútvonalának beépítéséhez az 1949-ben és 1950-ben készült típustervek nem találtak megfelelőnek.

DUNAÚJVÁROSI FŐISKOLA, Malomsoky József, 1952-53

A Főiskola fejlesztése kiemelt szerepet játszik Dunaújváros iskolaváros jellegének megtartásában, illetve erősítésében. Az intézmény országos vonzerején túlmenően hálózat-szervező képességével hozzájárul az innovációs rendszer létrejöttéhez, a helyi gazdaság élénkítéséhez.

BÉKE TÉRI AUTÓBUSZ PÁLYAUDVAR

A Béke térről nemcsak helyi, hanem távolsági járatok is indulnak. A terület busszal való megközelítése a három becsatlakozó úton történik, de legjelentősebbek az észak-nyugatról és keletről érkező buszjáratok, mivel ezek bonyolítják a forgalmat 80 százalékát. A közforgalmú közlekedés szempontjából kitüntetett célterületet jelent a Vasmű, mint a város legkoncentráltabb munkahelyi területe, továbbá a Városháza tér és a Vasmű út térsége. A Vasmű út közter-rehabilitációjának keretében az autó-és buszforgalmat kiiktatják a területéről, oda csak célforgalom hajthat be, az észak-déli közlekedés alternatív útvonala a Szórad Márton út lehet.

GYŰJTŐ PONT

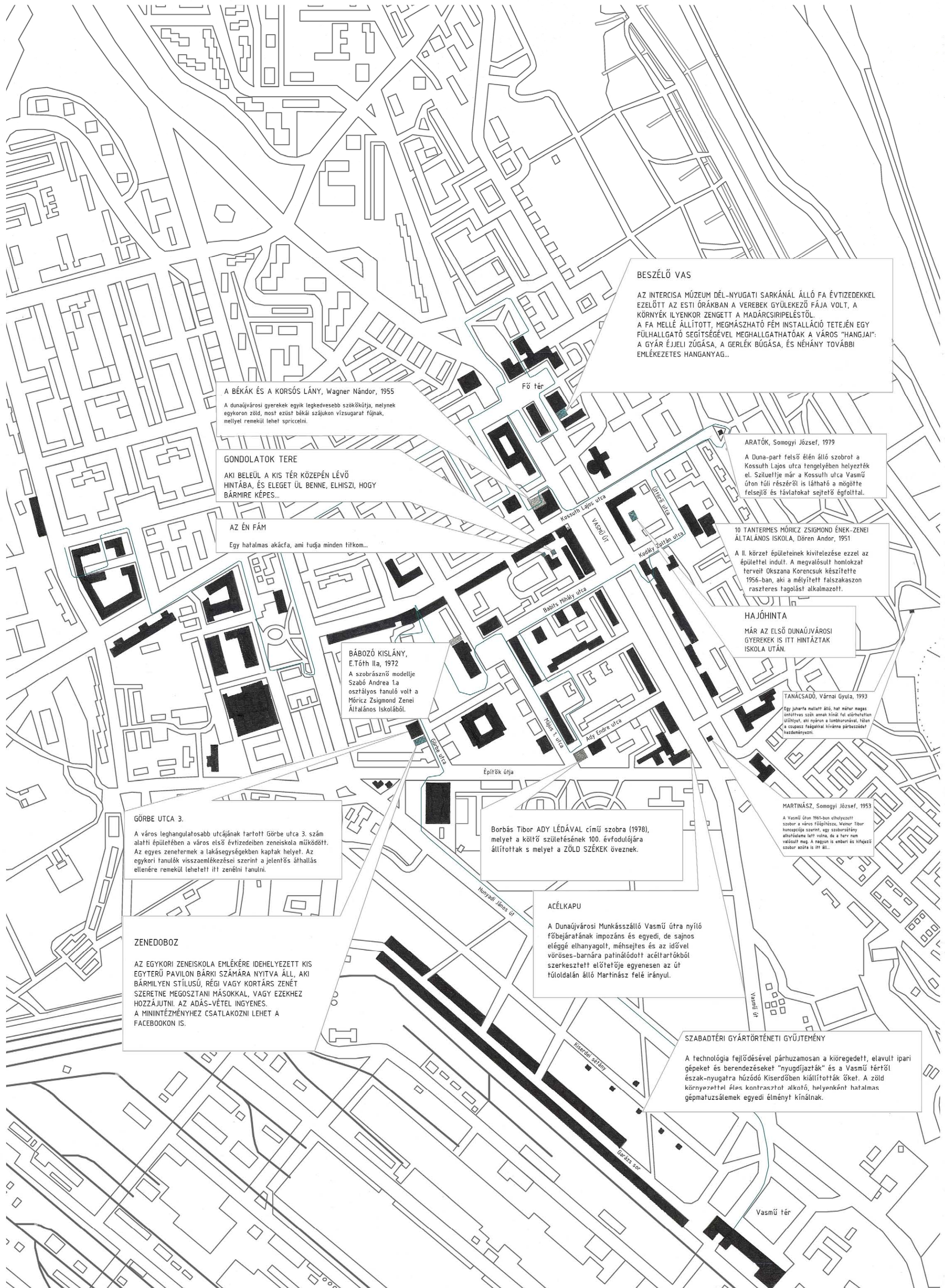
DUNAÚJVÁROS KÜLÖNLEGES VÁROS TERVEZETT JELLEGE MIATT, MÍG A KORÁBBI GENERÁCIÓK EMLÉKEI, FOTÓI SOKSZOR CSUPÁN ÉRTÉKES CSALÁDI EREKLYÉK, ADDIG EBBEN A VÁROSBAN EGYBEN LÉNYEGES VÁROSTÖRTÉNETI "DOKUMENTUMOK" IS. A GYŰJTŐ PONTOK A VÁROS FORGALMAS HELYEIN TELEPSZENEK MEG, AHOL SOK EMBER HALAD ÁT.

"BÁRKI, AKINEK A VÁROSHOZ KÖTŐDŐ, FŐLŐLGEES ÉS KIDOBÁSRA ÍTÉLT RÉGI FOTÓI, BÚTORAI VAGY BÁRMILYEN EMLÉKEI VANNAK, KÉRJÜK NE HAGOZZON, ÉS ADJA ITT LE ŐKET! HÁLÁS KÖSZÖNETTEL: A VÁROS ÉS A "VAS-MŰ"

ELLÁTÓ

A VASMŰ ÚT VALAMENNYI ÚJ ÉPÍTMÉNYÉNEK JELEZMŐJE, HOGY LÉTÜK ÉS MŰKÖDÉSÜK CSAK A HOZZÁ KAPCSOLÓDÓ KÖZTÉRI ESEMÉNYEKSEL ÉS TÉRELETTTEL VÁLIK TELJESSÉ. EZ A VONÁS AZ ELLÁTÓNAK KÜLÖNÖSEN SAJÁTJA. A HASZNÁLAT NÉLKÜLI ÁLLAPOTÁBAN SZOBORKÉNT ÉRVÉNYESÜLŐ PAVILON, HA BELÉ KÖLTÖZNEK, ALAPVETŐEN A KÖRNYEZETBEN ZA II Ó ESEMÉNYEK KISZOLGÁLÁSÁRA ÉS KOORDINÁLÁSÁRA ALKALMAS.

BESZÉLŐ VAS

AZ INTERCISA MÚZEUM DÉL-NYUGATI SARKÁNÁL ÁLLÓ FA ÉVTIZEDEKSEL EZEDELŐTT AZ ESTI ÓRÁKBAN A VEREBEK GYŰLEKEZŐ FÁJA VOLT, A KÖRNYÉK ILYENKOR ZENGETT A MADÁRCSIRPELESTŐL. A FA MELLÉ ÁLLÍTOTT, MEGMÁSZHATÓ FÉM INSTALLÁCIÓ TETEJÉN EGY FŰLHALLGATÓ SEGÍTSÉGÉVEL MEGHALLGATHATÓK A VÁROS "HANGJAI": A GYÁR ÉJLEI ZŰGÁSA, A GERLEK BŰGÁSA, ÉS NÉHÁNY TOVÁBBI EMLÉKEZETES HANGANYAG...

A BÉKÁK ÉS A KORSÓS LÁNY, Wagner Nándor, 1955

A dunajvárosi gyerekek egyik legkedvesebb szökőkútja, melynek egykoron zöld, most ezüst békái szájukon vízsugarat fújnak, mellyel remekül lehet spriccelni.

GONDOLATOK TERE

AKI BELEÜL A KIS TÉR KÖZEPÉN LÉVŐ HINTÁBA, ÉS ELEGET ÜL BENNE, ELHISZI, HOGY BÁRMIRE KÉPES...

AZ ÉN FÁM

Egy hatalmas akácfa, ami tudja minden titkom...

ARATÓK, Somogyi József, 1979

A Duna-part felső élén álló szobrot a Kossuth Lajos utca tengelyében helyezték el. Születlje már a Kossuth utca Vasmű úton fűli részéről is látható a mögötte felszejlő és távlatokat sejtető égfolttal.

10 TANTERMES MÓRICZ ZSIGMOND ÉNEK-ZENEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, Dören Andor, 1951

A II. körzet épületeinek kivitelezése ezzel az épülettel indult. A megvalósult homlokzat terveit Okszana Korencsuk készítette 1956-ban, aki a mélyített falszakaszon raszteres tagolást alkalmazott.

HAJÓHINTA

MÁR AZ ELSŐ DUNAJVÁROSI GYEREKES IS ITT HINTÁZTAK ISKOLA UTÁN.

BÁBOZÓ KISLÁNY, E.Tóth Ila, 1972

A szobrásznő modellje Szabó Andrea 1a osztályos tanuló volt a Móricz Zsigmond Zenei Általános Iskolából.

TANÁCSADÓ, Várnai Gyula, 1993

Egy juharka mellett álló, hat méter magas fontolttvas szök annak kívül fel elérhetetlen ülőhelyet, ami nyáron a lombkoronával, télen a csupasz fágákkal kívánna párbeszédet kezdeményezni.

GÖRBE UTCA 3.

A város leghangulatosabb utcájának tartott Görbe utca 3. szám alatti épületében a város első évtizedeiben zeneiskola működött. Az egyes zenetermek a lakás egységekben kaptak helyet. Az egykori tanulók visszaemlékezései szerint a jelentős áthallás ellenére remekül lehetett itt zenélni tanúlni.

Borbás Tibor ADY LÉDÁVAL című szobra (1978), melyet a költő születésének 100. évfordulójára állítottak s melyet a ZÖLD SZÉKEK öveznek.

MARTINÁSZ, Somogyi József, 1953

A Vasmű úton 1961-ben elhelyezett szobor a város főgőptáza. Míg a Tibor koncepciója szerint, egy szoborszármány alkotóeleme lett volna, de a fém nem valósult meg. A nagyon is emberi és kifjező szobor szobra is ITT ÁLL...

ZENEDOBOZ

AZ EGYKORI ZENEISKOLA EMLÉKÉRE IDEHELYEZETT KIS EGYTERŰ PAVILON BÁRKI SZÁMÁRA NYITVA ÁLL, AKI BÁRMILYEN STÍLUSÚ, RÉGI VAGY KORTÁRS ZENÉT SZERETNE MEGOSZTANI MÁSOKKAL, VAGY EZEKHEZ HOZZÁJUTNI. AZ ADÁS-VÉTEL INGYENES. A MININTÉZMÉNYHEZ CSATLAKOZNI LEHET A FACEBOOKON IS.

ACÉLKAPU

A Dunajvárosi Munkásszálló Vasmű útra nyíló főbejáratának impozáns és egyedi, de sajnos eléggé elhanyagolt, méhsejtes és az idővel vöröses-barnára patinálódott acéltartókból szerkesztett előtetője egyenesen az út túloldalán álló Martinász felé irányul.

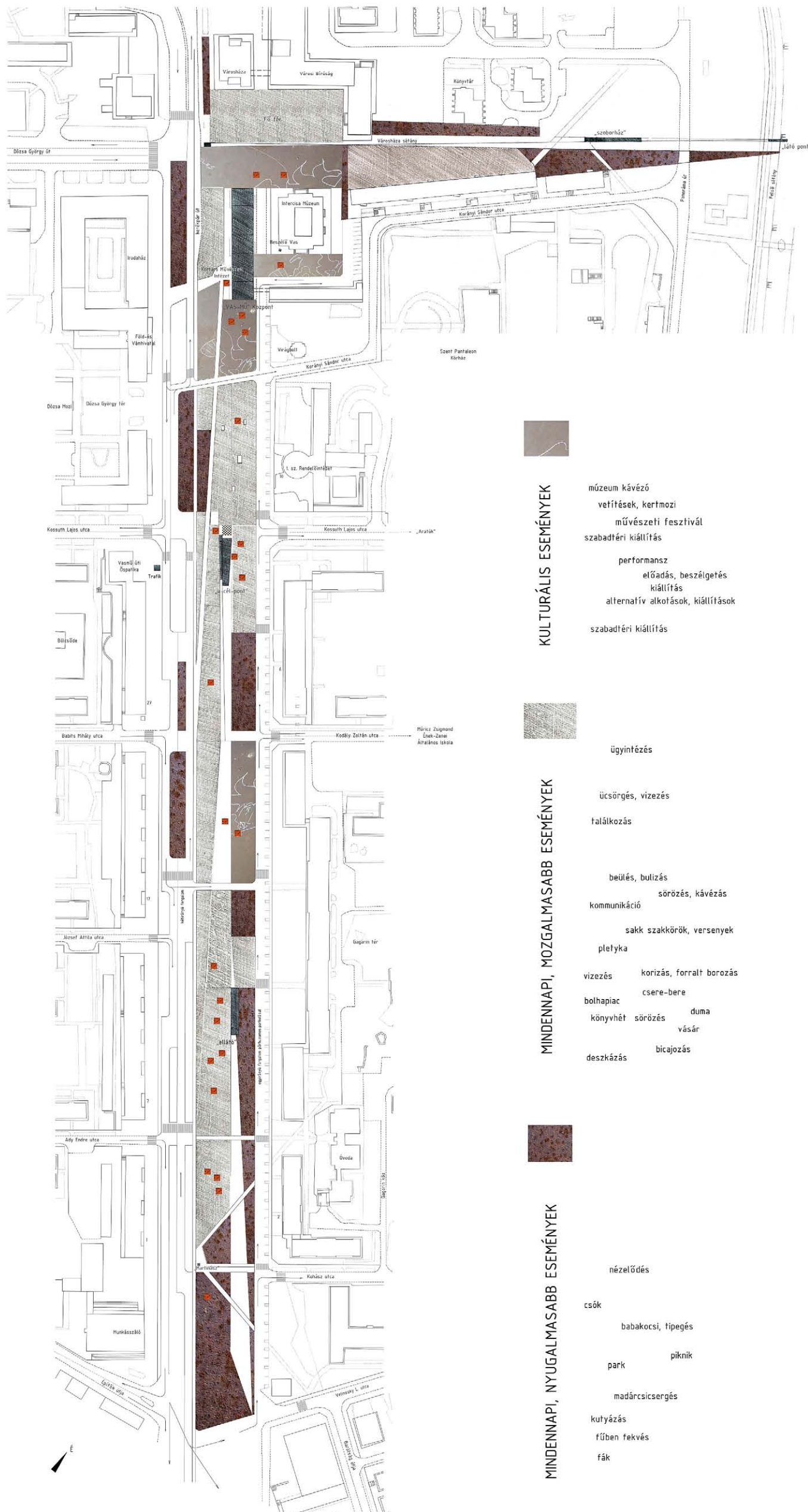
SZABADTÉRI GYÁRTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY

A technológia fejlődésével párhuzamosan a kiöregedett, elavult ipari gépeket és berendezéseket "nyugdíjazták" és a Vasmű tértől észak-nyugatra húzódó Kiserdőben kiállították őket. A zöld környezettel éles kontrasztot alkotó, helyenként hatalmas gépmatuzsálemek egyedi élményt kínálnak.

VASMŰ ÚT - ÉPÍTETT KÖRNYEZET

KÜLÖNLEGES ESEMÉNYEK

KULTURÁLIS ESEMÉNYEK

- múzeum kávézó
- vetítések, kerttomi
- művészeti fesztivál
- szabadtéri kiállítás
- performansz
- előadás, beszélgetés
- kiállítás
- alternatív alkotások, kiállítások
- szabadtéri kiállítás

- 01.22. A Magyar Kultúra Napja
- 03.21. A Költészet Világnapja
- 04.16. A Holokauszt Áldozatainak Emléknapja
- 05.18. Múzeumi Világnap
- 10.01. A Zene Világnapja
- 11.03. A Magyar Tudomány Napja

MINDENNAPI, MOZGALMASABB ESEMÉNYEK

- ügyintézés
- ücsörgés, vizezés
- falalkozás
- beülés, bulizás
- sörözés, kávézás
- kommunikáció
- sakk szakkörök, versenyek
- pletyka
- vizezés
- korizás, forralt borozás
- bolhapiac
- csere-bere
- könyvhét
- sörözés
- duma
- vásár
- deszkázás
- bicajozás

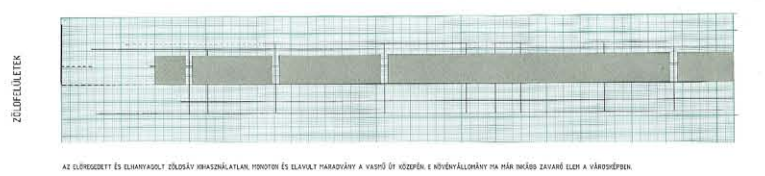
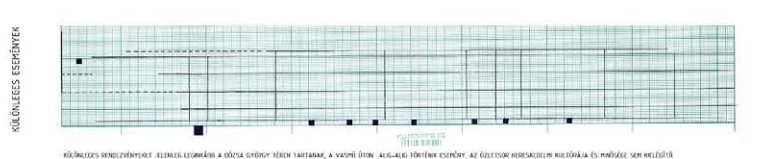
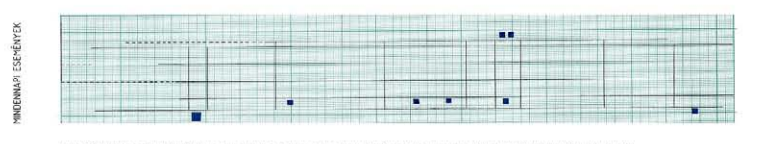
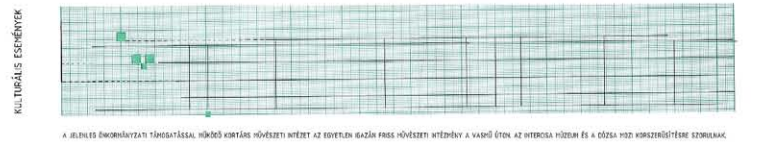
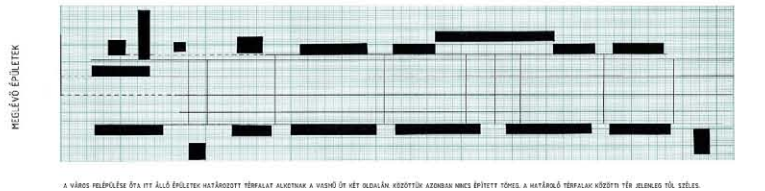
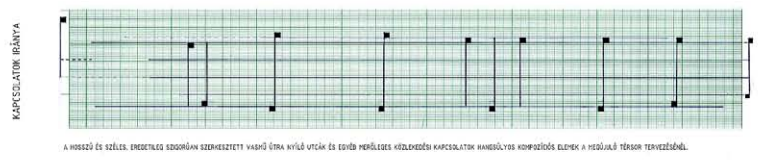
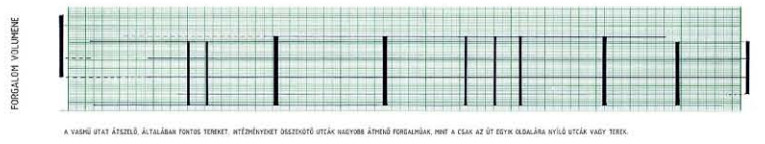
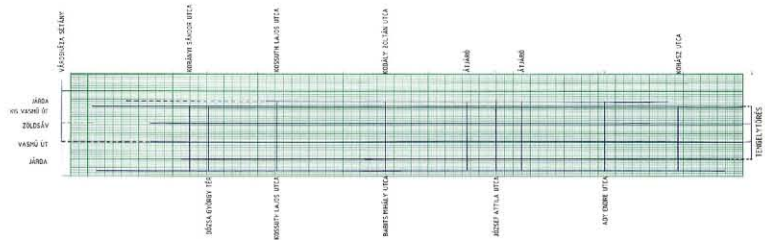
- 01.01. Újév
- 03.06. Nemzetközi Energiafűtőanyagok Világnapja
- 04.22. A Föld Napja
- 05.01. A Munka Ünnepe, a Majálisok Napja
- 05.05. Az Esélyegyenlőség Napja
- 05.08. Nemzetközi Véraladó Nap
- 08.12. Nemzetközi Ifjúsági Nap
- 09.16. Az Őzön Világnapja
- 09.23. Nemzetközi Hulladékújítói Nap
- December Karácsony
- Szilveszter

MINDENNAPI, NYUGALMASABB ESEMÉNYEK

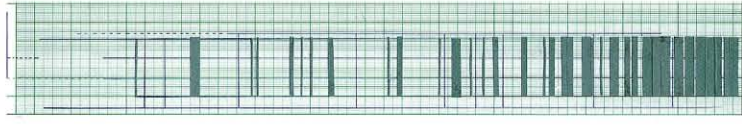
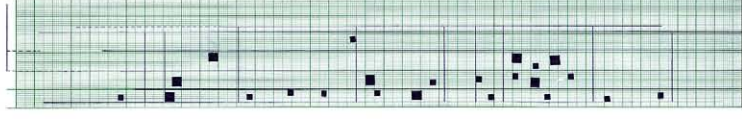
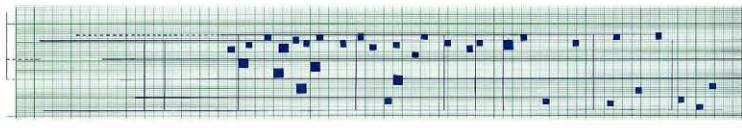
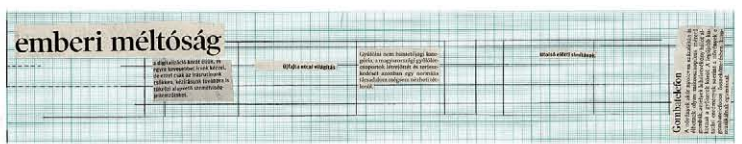
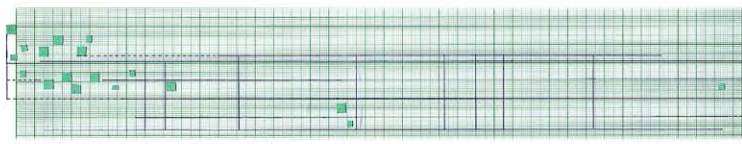
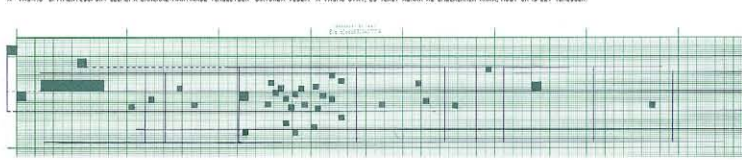
- nézelődés
- csók
- babakocsi, tipegés
- park
- piknik
- madárcsicsergés
- kutyázás
- fűben fekvés
- fák

- 02.14. A Szerelmesek Napja
- 03.08. Nemzetközi Nőnap
- 05.10. Madarak és Fák Napja
- 10.02. A Béke Világnapja
- 11.02. Halottak napja

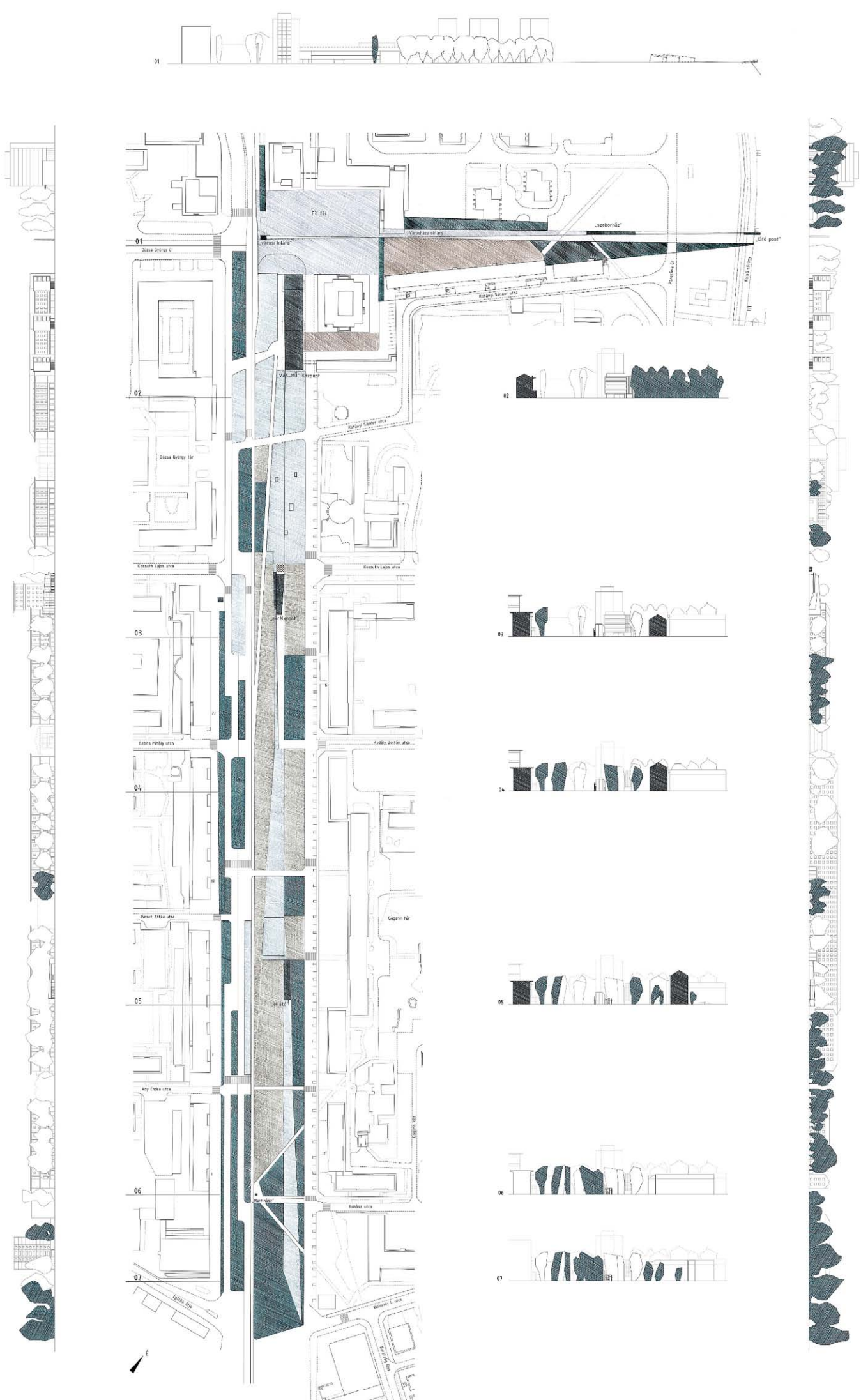
M 1:1000

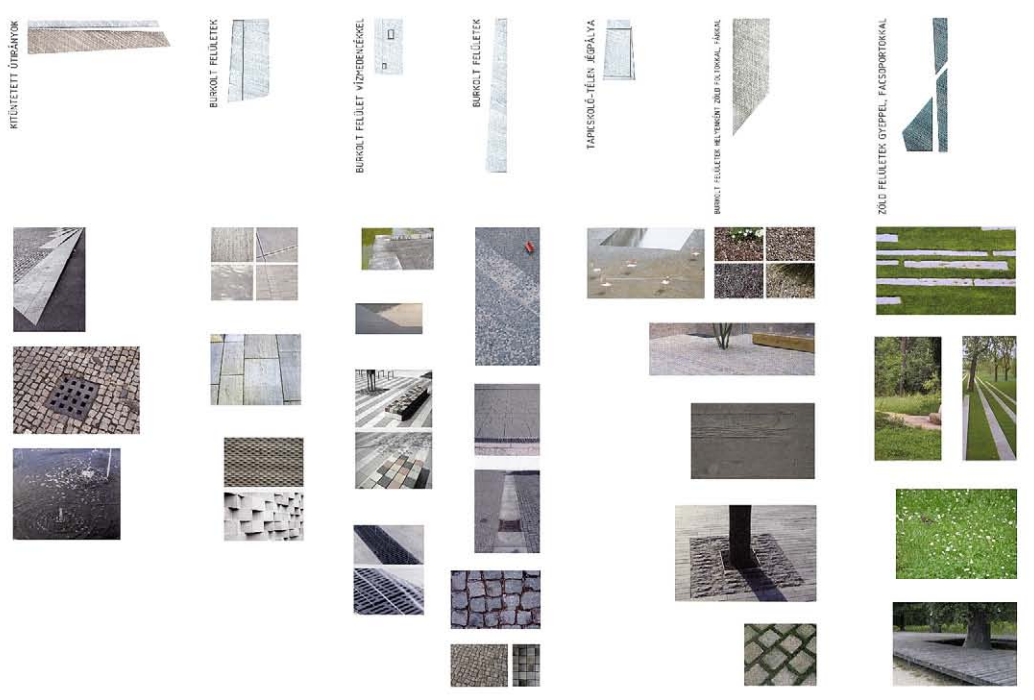
A VASMŰ ÚT JELENLEGI ÁLLAPOTA

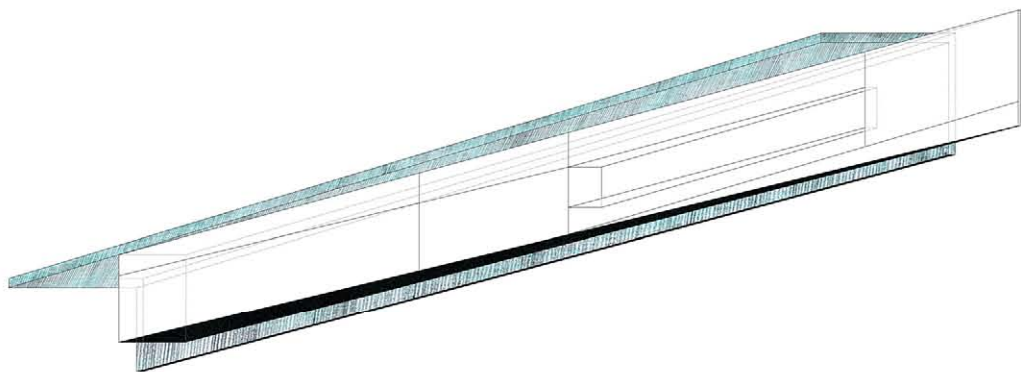
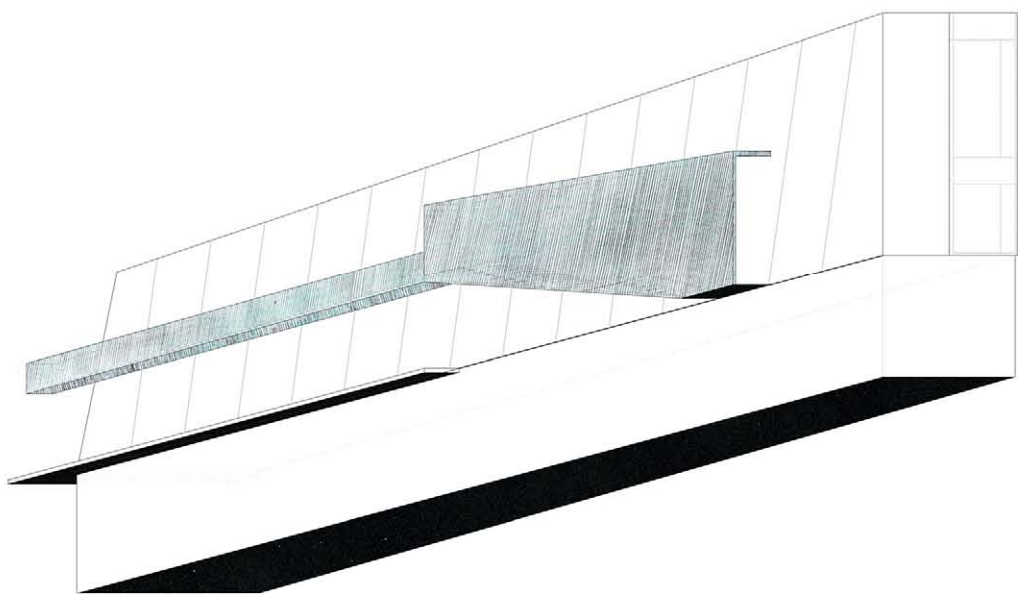
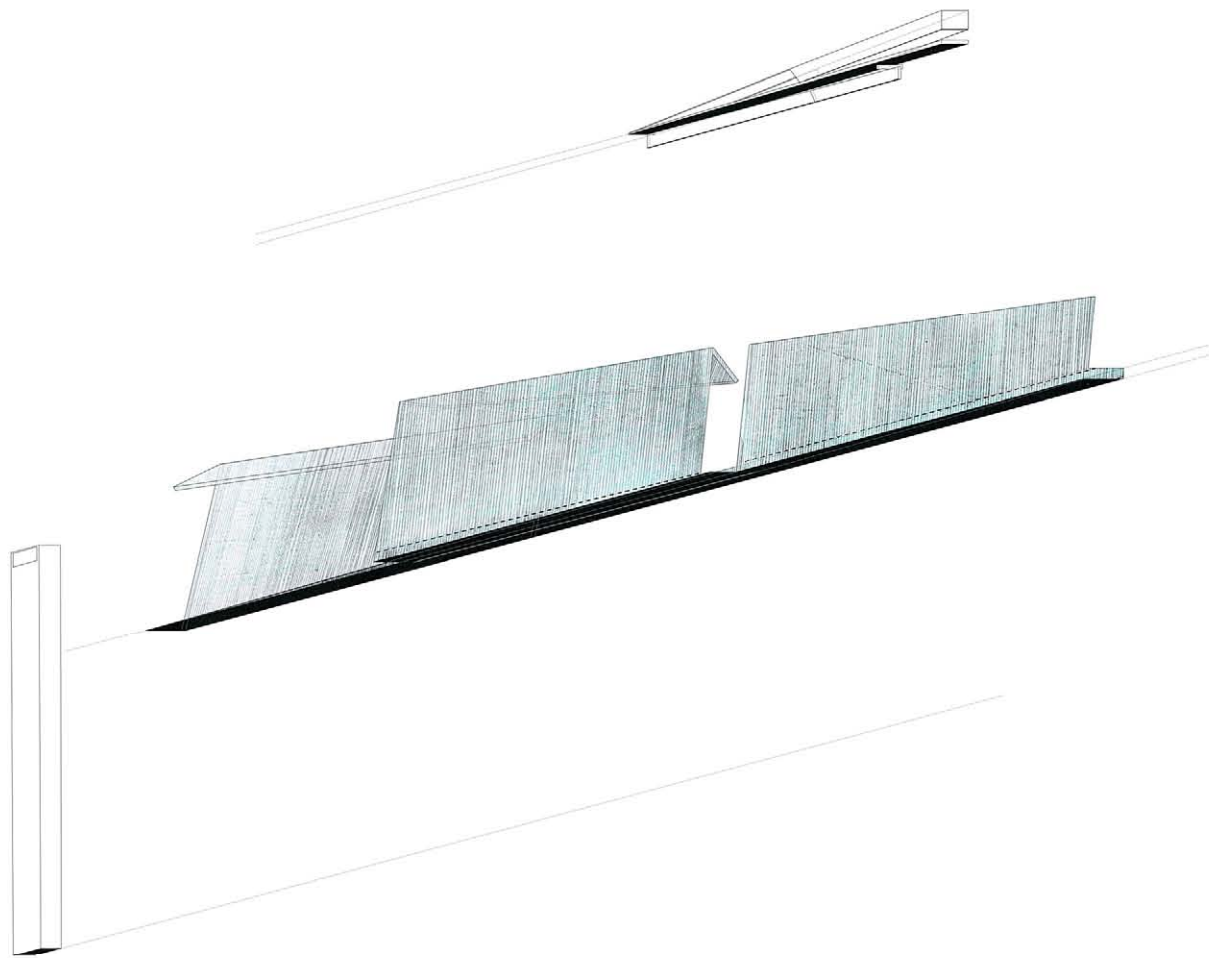

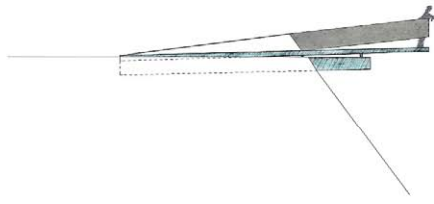
A VASMŰ ÚT TERVEZETT ÁLLAPOTA A „VAS-MŰ” CSOPORT MEGJELENÉSÉVEL

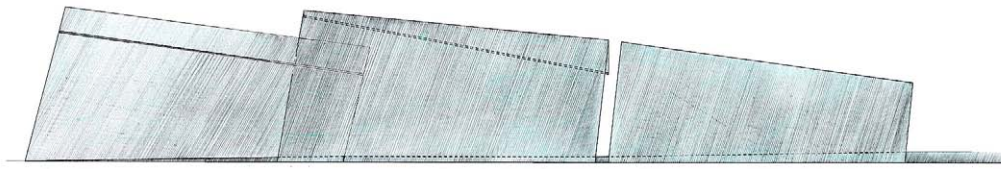
M 1:1000

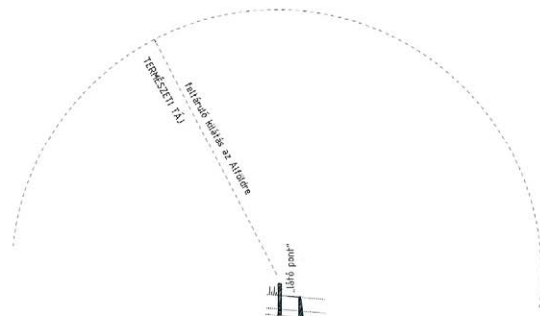
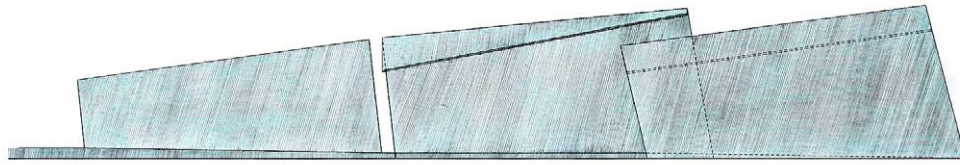

„LÁTÓ PONT”

„SZOBORHÁZ”

a periszkóppal rögzítés magasból a Vasmű útra
MESTERSÉGES TÁJ

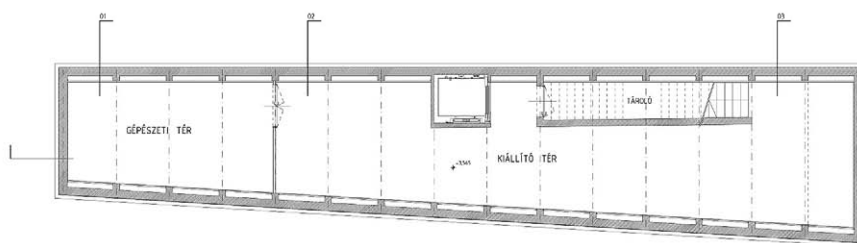
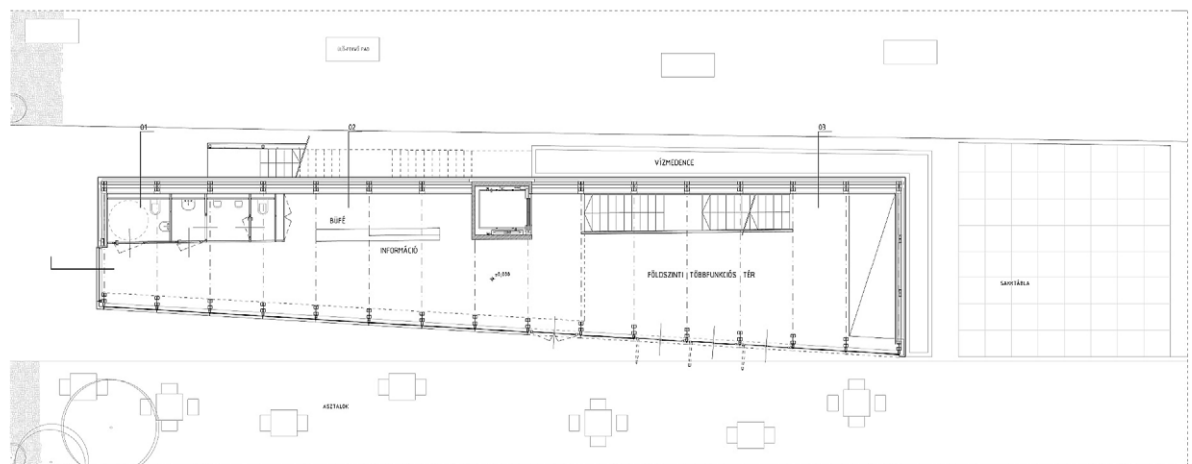
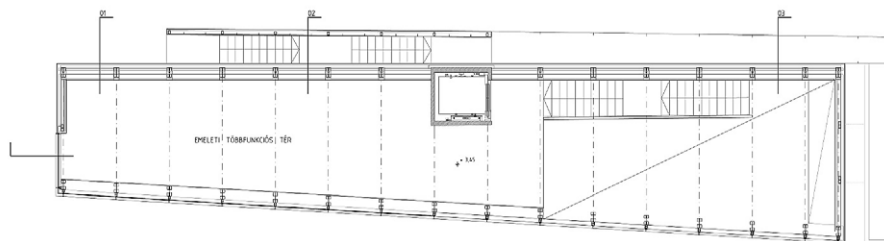
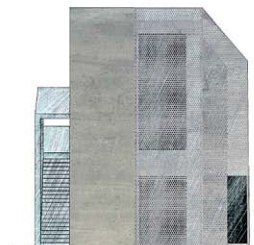
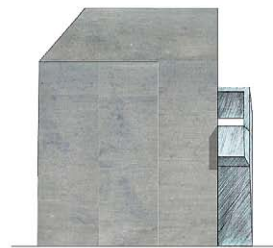
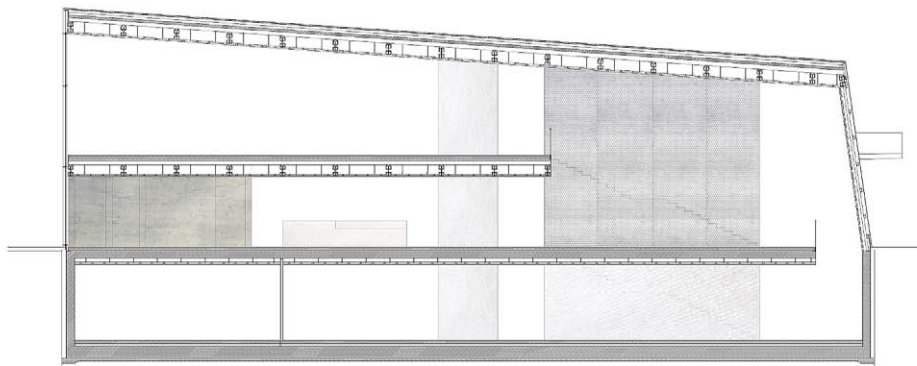
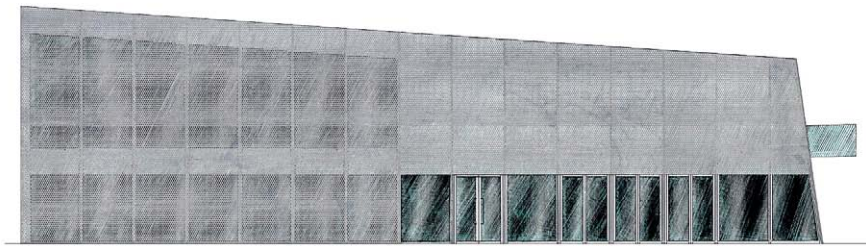
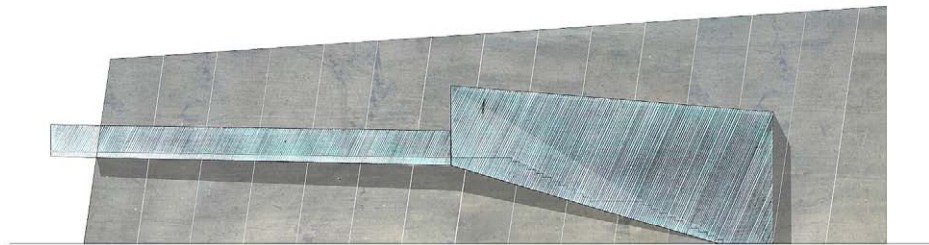
„VÁROSI KILÁTÓ”

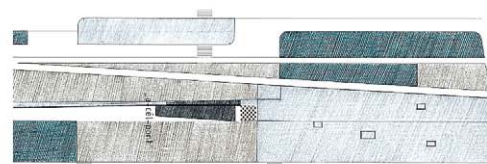

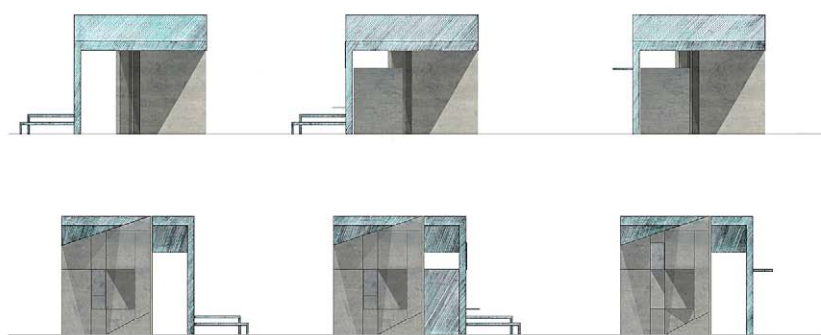
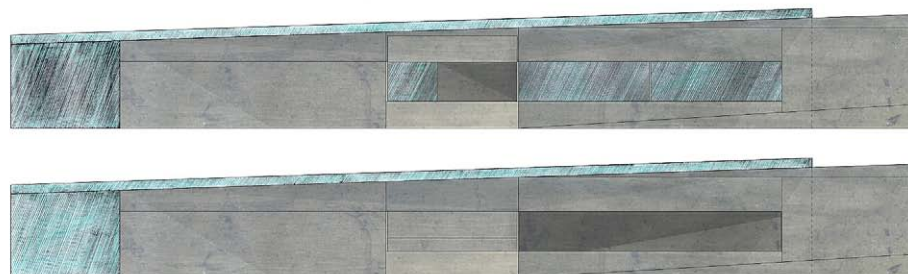
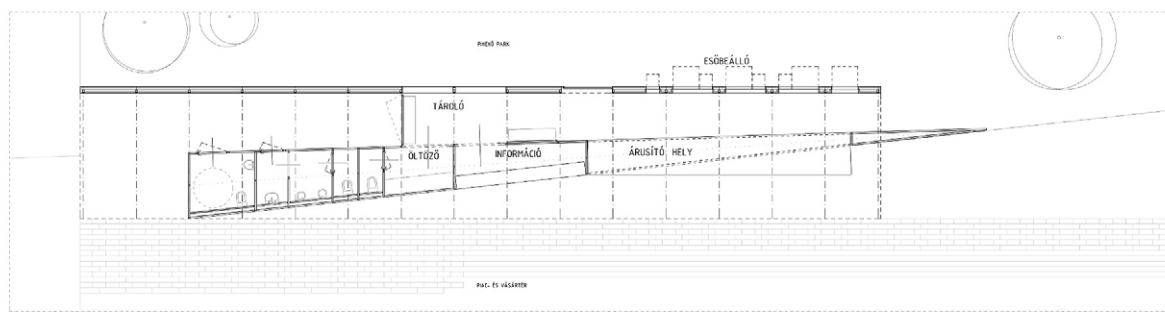
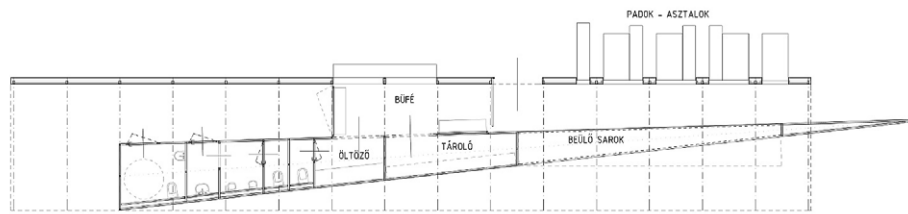
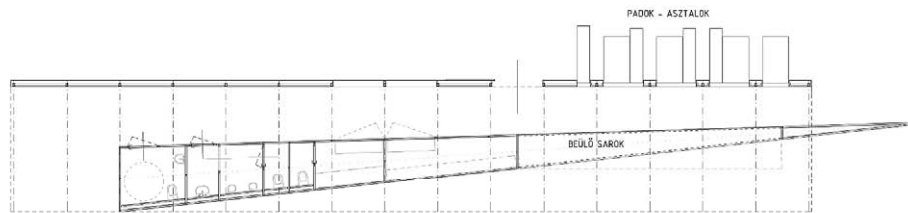
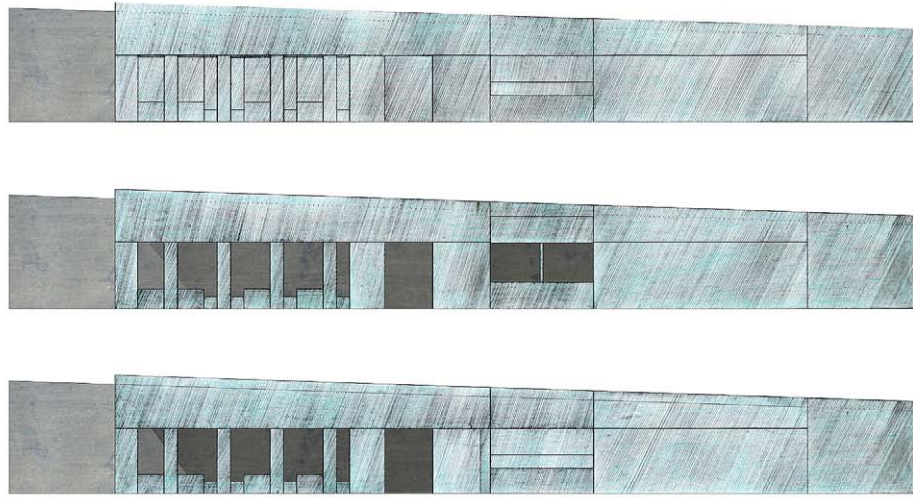
ARATÓK

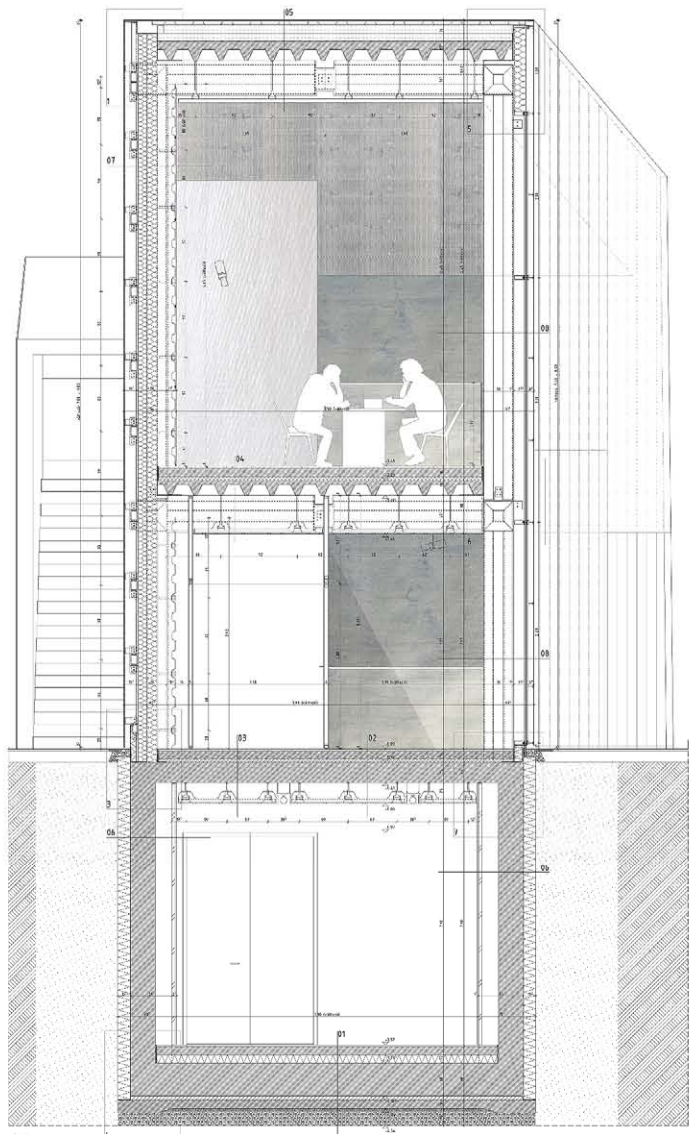

M 1:100

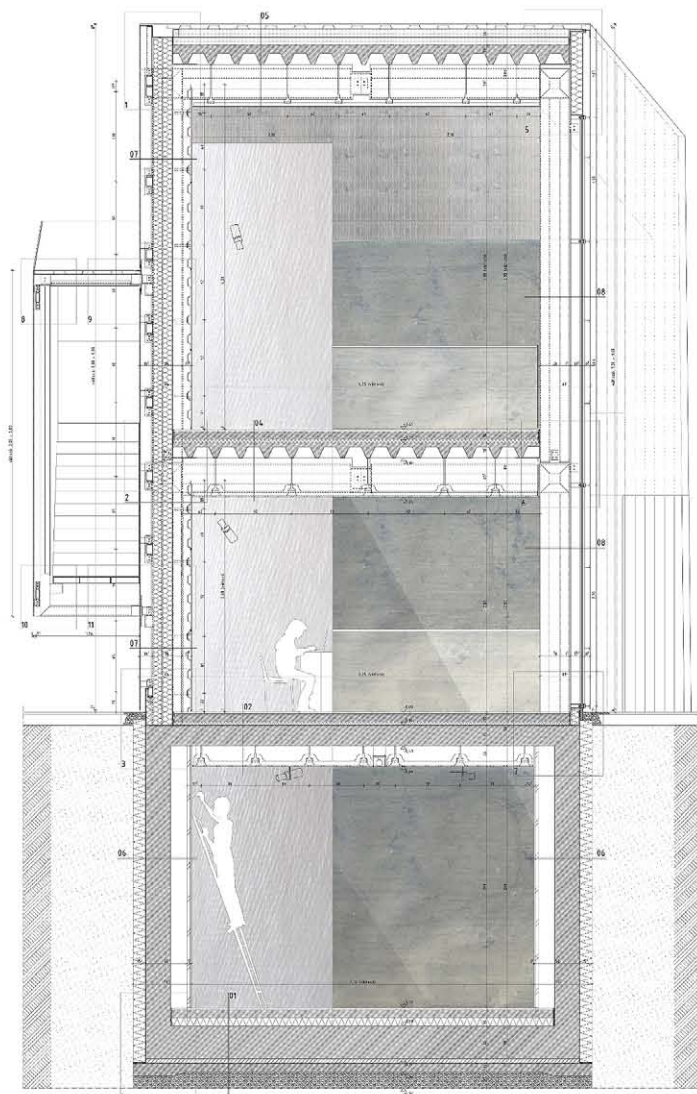
„A-CÉL-PONT”

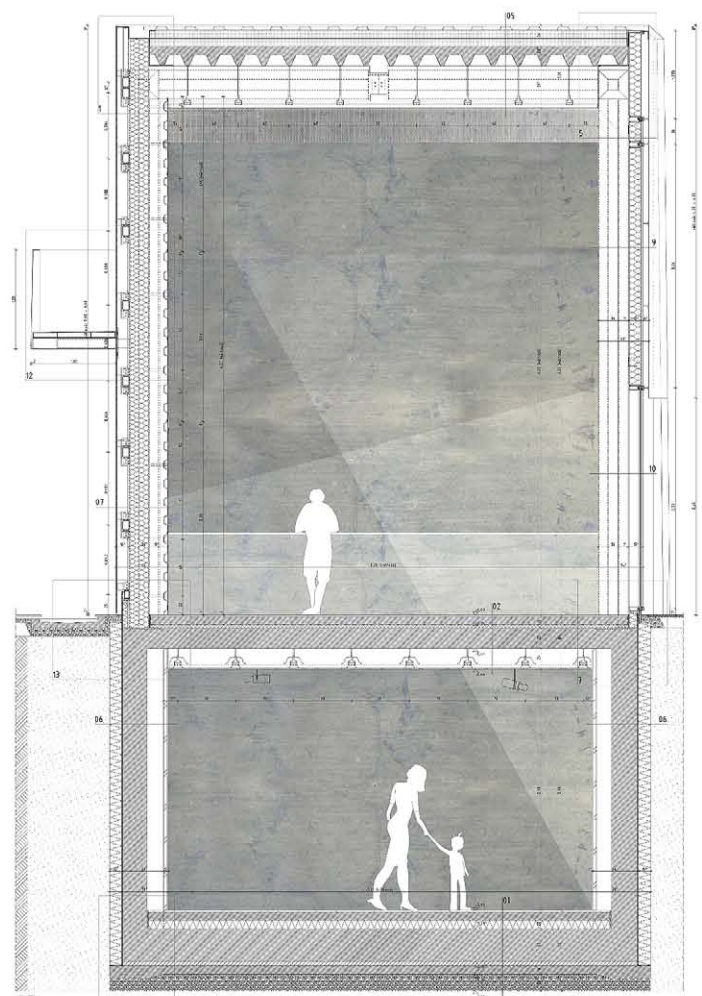
01

M 1:25

02

M 1:25

03

M 1:25

